A. Guimerà

Indíbil y Mandoni

Tragedia en tres actes

Imp. La Renaixensa

Indíbil y Mandoni

Indíbil y Mandoni

TRAGEDIA EN TRES ACTES, EN VERS

ORIGINAL DE

Angel Guimerà

Estrenada en el Teatre de Novetats la vetlla del 13 de Desembre de 1917

BARCELONA
Imp. La Renaixensa, Xuclà, 13
1917

REPARTIMENT

PERSONATGES		ACTORS
BAALIA	D.ª	Assumpció Casals
BRÒYDA	»	Maria Vila
CRÈVOLA		María Fortuny.
GERDA	»	Esperança Ortiz
MIRGA		Francisca Lliteras
CORITZA		Francisca Domènech
INDÍBIL	D.	Enrich Borràs
MANDONI	»	Alexandre Nolla
ROMUL	»	Pius Daví
JORIA	»	Ramon Tor
ASGORT	»	Vicents Daroqui
ORNECH	»	August Barbosa
MANLIUS	»	Ramon Bañeras
SAUL	»	Enrich Lluelles
ARBAN	»	Joseph Claramunt
GURBA	»	Blay Casellas
MÀXIM	»	Lluis Carbonell
SERVILI	»	Ramon Quadreny
PONCI	»	Enrich Lluelles
CENTURIÓ	»	Ramon Bañeras
LLEGIONARI PRIMER		Ramon Quadreny
LLEGIONARI SEGÓN	»	Lluis Carbonell
CAPDILL CERETÀ	»	Ramon Quadreny
CAPDILL COSETÀ	»	Joseph Claramunt
CAPDILL ILERCABÓ		Joseph Vila
CAPDILL LAYETÀ		Blay Casellas
HOME PRIMER	»	Blay Casellas
HOME SEGON	»	Vicents Daroqui
HOME TERCER		Joseph Vila
HOME QUART	»	Joseph Claramunt
UN SOLDAT		Ramon Quadreny
UN ROMÀ	»	Lluis Carbonell

Capdills y soldats d'Indíbil y Mandoni. Capdills y soldats romans. Poble romà. Poble ilergetà. Poble ausetà y gent d'altres pobles de la terra que [illegible] a veure se'n vindrà Catalunya

Època 205 anys abans de Jesucrist

DIRECCIÓ ARTÍSTICA: D. ENRICH BORRÀS

[illegible]

Acte primer

Lloc de davant exterior del palau d'Hildibrà llarg, alt y ampla grahonada que hi condueix. Grans arbres. Camps de blat rossejant al fluny. Es en plè dia.

ESCENA PRIMERA

ORNECH a un costat ab un corn marí que fa sonar o cops i cha diferentes vegades. SAUT, MIRGA, CORITZA y altres homes y dònes de poble agafats de les mans fent rodona. Al axecarse l teló fan lo ball que després de més de dos mil anys es viu encara. Nos entenen y cessa lotan. Ornech torna a cornar, acabant tot seguit. En tre la gatzara de tots han de dominar aquestes paraules.

MIRGA

Sé'teu com jo

SÀUT

No n sabs

CORITZA

Massa depressa

SÀUT

Si posés davant meu!

MIRGA

Tu que'm trepitges

(Rialles y desordre, desfentse la rodona.)

ORNECH

Axis un llamp los hi caygués assobre!

MIRGA

Per qué?

ORNECH

Per barroers. fa quatre dies
que us vinch ensinestrant, y rès encara

LORITZA

Veuras tornémhi.

ORNECH

Prou de fer musica,
y a ballar com volqueu

MIRGA

Toques massa aspre

SÀUT

Lo corn no es par ballar, que a guerra crida!

ORNECH

Botèu sense escoltarlo, y ningu muda
lo peu com cal

MIRGA

Nosaltres prou voldriem!

ORNECH

Y l cos més dret, y l cap més alt, y ls braços
movense dolçament y ab alegria
y magestat y senzillesa ahora

SÀUT

Y hont vas veure aquest ball que no l sabiem?

ORNECH

A Emporion en la sorra de la platja,
tot just lo sol per sobre l mar sortía,
que uns massiliotas mariners baxaren
d'una trirrèm fermada, engrouxant viva,
units de mans, una garlanda humana
que'm va robar lo cor jo la sentía
per sos llavis cantada y vaig apèndrela
per ma terra, companys!

SAUT

Donchs, desseguida
a saberla nosaltres!

MIRGA

Ornech, ala!

ORNECH

Feu la rodona

LORITZA

Jo aquí al mitg

MIRGA

Tu vina

SAUT

Tants es!

LORITZA

Jo ab tu

(Durant l'esvalot arriba Asgort de la dreta.)

ESCENA I

MIRGA, CORITZA, ORNECH, SAUT, ASGORT y altres homes y dònes. Abans d'aparèixer Asgort lo corn ha sonat altre cop tres ò quatre vegades

ASGORT

Espereuvos! Esperèuvos!

ORNECH

Què hi hà?

ASGORT

Qu'esta pitjor, y jo voldria
que us en anéssiu lluny

MIRGA Y ALTRES

Aquí! Aquí!

ORNECH, *a Asgort*

Pàrla

ASGORT

Quan sent aquest tocar glleila. Diríus
que ho pren com sò de guerra y s'esvalota
(Remor de la gent.)
Lluny d'Ilerda a ballar!

ORNECH

Potser d'Aníbal
se recorda...

ASGORT, *satisfet*

Com jo. Si devegades
li dich: Tgeh, que ja torna, mira!
qu'es Aníbal. Aníbal, y fins sembla
que's vulga alçar. Oh rabia! Cada dia

de des que està acabantse que l ve a veure
lo gran Indíbil ab ses filles.

LORITZA

Digues
p er aquí passarán?

ASGORT

Y donchs?

MIRGA

Estèmsh

SÀUT

Jo per a veure a Indíbil

ORNECH

Jo a ses filles
(L'altra gent tambe ho diu)

SÀUT

Mes tu ets cartaginès?

ASGORT

Jo sóch d Indíbil

ORNECH

Dels nostres donchs

ASGORT

D Indíbil mentres visca
l'geh mon company, despres m entorno
a ma terra Cartago, y a servirla
d elefanter un altre cop

ORNECH

En contra
de nosaltres?

SÀUT

D'Indíbil?

ASGORT

Nó, en ma vida
... tra vostre capdill, que igual que a un parc
li portém voluntat

SAUT, *rihent*

Tu y qui?

ASGORT

Va! A riure
lluny Li portèm jo y l elefant Malhajes!

(A un que reya)

SAUT

Déual estar!

(Defensant al que anava a rebre)

ASGORT, *desantio*

Ningu d'aquí ho faria
lo que Indibil va fer, quan la perderem
la batalla nosaltres perque únireu
les forces vostres a romanes forces

(Dit ab ira Remor general d agravi)

com si fossau germans! Oh déus! De ira
me bull la sanch encara

ORNECH

Ho disposaven
Indíbil y Mandoni, y ells sabien
per què

ASGORT

Contra nosaltres, que abans erem
sos ansch mes probats Gent malehida!
(Amenaçantlos a tots ab lo puny closs com si se ls hi anés a tirar damunt)

SAUT

Aturat!

ASGORT

Ah traydors

ORNECH

Y axis li pagues
a Indibil?

ASGORT

Nó jo no Mes no devieu
menyspreat a Cartago y ser de Roma

(Ab pena.)

SÀUR

En ara no ns has dit què li agrahieu
tu y l'elefant a Indibil

ASGORT

Douchs, Tgeli
era fort com jo mateix y a dintre
d'un camí fondo as vam ficar de vespre
fugint de la desfeta, y al ser dia
nos trobèm altre cop en mig dels vostres,
que us era goig matar perque sentieu
set de sanch abrasats per la victoria
Mes us manava Indibil y m obria
pas fins a ii ell cusit de darts, y en terra
queya a sos peus y l'efefant seguintme
també a hi va acostar gifollant de rabia
Y jo li dich Senyor les vostres filles
nos conexen als dos, jo les posava
damunt lo llom de Tgeli que amansien
ab sa veu joguinera al temps que estaven
dintre Cartago nova Y ell me crida,—
amparantme ab sos braços —Lo nom d una
de mes filles tan sols —La mes petita
de les tres se diu Gerda, la gran Bròyda —
Y ell, alçantse als estreps —Ma gent la vida
salva a tots dos y grans merces, bon home

Y la rua de plors que de mos ulls corrien
me rentaren la sanch de tot lo rostre

(Plorant fort.)

MIRGA

Y còm es que a sas fillas les tenien
dintre aquell poble?

SÀUT

Ho sab tothom. S'hi estaven
com fermança de pau, y axò mòlts dies.

ORNECH

Y pateix gayre Tgeh?

ASGORT

Força! Força!

ORNECH

Donchs, crèume, acàba!

ASGORT

Jo pendre sa vida?

SÀUT

Al cavall mal ferit en la batalla
se li dóna la mort, vès què n faríem?

ASGORT

Anèu vosaltres y batèu, que a Roma
ja us posaràn grillons.

SÀUT

Per ara, mirat,
ja'ls té rebláts Cartago.

ASGORT

Cobart! Goses
ab mi perque esttch sol. No m ho diries
tu ab tots los teus y jo davant cent nostres

ORNECH

Vés ab Tgeh!

ASGORT

Mala sanch!

MIRGA *ab remor d'altra gent*

Què crides?

ASGORT, *enfarismat*

Traydors!

SAUT, *anantlo a embestir*

Axò a nosaltres?

ASGORT, *anantli tambe*

Sí!

CORITZA

Desèulo

ESCENA III

MIRGA CORITZA, ASGORT, ORNECH SAUT, altres homes y dònes y JÒRIA, SURBA y altres capdills d'Indibil que venen de la esquerra

JÒRIA

Quin esvalot!

ASGORT

Jo ho dich

(Desafiantlos, sense veure als que arriben.)

SAUT, *per calmar a tothom*

Ja prou!

JÒRIA

Cleuriss

que han arribat romans en sò de guerra

ORNECH, *burlantsen*

Romans? Cartaginesos que's revifen

SURSA, *burlantsen*

Hont sòn los séus exèrcits?

ORNECH, *senyalant a Asgort, qu esta apartat rabiòs*

Oh! per ara

sols ha vingut un d ells

SURSA, *rihent ab tothom*

Es Asgort Mira!

(A Iòrta)

ab quin orgull se quadra

ASGORT

Y donchs, què t creye ?

IÒRTA, *a Asgort*

Enllà, que vius de caritat Tindries

la testa d'acotar al davant nostre

ASGORT

D indibil prou que sobra tots se mira

SURSA

Som sos capdills en pobles ilergetes

ASGORT

Be està

(Ab arrogancia)

SAUT

Donchs, baxa l front

ASGORT

May de la vida

ORNECH, *ab orgull*

Agafèu a aquest home

ASGORT

Abans a l llops

(Molts se tiren sobre d ell Asgort s ha tret una arma)

SAUT

T agafarèm

ASGORT

Que faré sanch!

SURBA, *de part darrera*

Jo vina!

(Subjectantli l braç armat)

ASGORT

De part darrera, l brau!

SURBA

Dèxa anar l arma

ASGORT

No! May! Clavarla sí! Qui la vol dintre

(S ha desprès de tothom y queda al mig d un rotllo Xiscles de les dones. Los homes reculen apareix Indíbil dalt de les grades ab altra gent de la seva casa)

ESCENA IV

INDIBIL, MIRGA, CORITZA, ASGORT, ORNECH, SAUT, JORIA, SURBA y altres homes y dònes ASGORT no hi ve a INDIBIL

ORNECH

Indíbil

(Avisant a Asgort)

ASGORT

[illegible]

(Li cau l'arma.)

JÒRIA

Apartéuvos.

(Va baixant Indibil y darrera ls que vénen ab ell. Asgort ha corregut y s ha posat davant d'Indibil baixant lo front doblegantse humilment. Ha deixat també caure l'arma.)

ASGORT

Oh senyor!

INDIBIL

Com? Baralles! Desseguida
[illegible] al meu segon?

JÒRIA

Jo l'soch.

INDIBIL

A Ilerda
no vull baralles may.

JÒRIA

Nos agravia
aquest home.

ASGORT

Senyor.

INDIBIL

Lo front abaixa.
Pré l'arma.

JÒRIA

Es estranger y no s'estima
la nostra terra.

[illegible]

[illegible] rey de Roma
[illegible] Dins de [illegible]
[illegible] dolls no mes de sanch d'exa Cartago
que ha traiut vostra gent

(Remors de veus contingudes per la presencia d'Indibil.)

INDIBIL *en sò de queixa*

Asgort no ho digues

ASGORT *llansantse rapit als peus d'Indibil y besantlos'hi*

[illegible] mes no dels teus y si vols màtam

INDIBIL, *axecantlo en sos braços*

[illegible] pobre vell penant perque li afina
[illegible] troç de Patria que te aprop

ASGORT

Si, màtam!

y [illegible] morint jo cridaré que visca
[illegible] rey damunt tota la terra

SALT Y ALTRES

Axò sí!

ORNECH

Damunt tots Prou que ho voldriem

(Remor de tothom.)

INDIBIL

[illegible] del món jamay Que a cada poble
[illegible] comandin los séus, que torni 'l dia
en que Roma s resigni sols ab Roma
[illegible] Cartago ab Cartago y que aquí arga
no més pels Ilergetes, y ab Mandoni
los terrers ausetans se vegin lliures
Mes aquest home no ha vingut a Ilerda

a manar, que ve pobre Y acullida
trobi tot estranger en casa nostra
si 'l cor li ha dut y 'l pà, y la sal partîmse

JÒRIA

Més forts y ferms per los carrers d'Ilerda
se passegen romans, y les cullites
partim ab ells, y en nostres llars hostatges
los hi donèm per força, y vindrà un dia
en que nostre jovent per llunyes terres
s'enduràn com esclaus

INDIBIL *(ab imperi, fentlo callar)*

Jòria si ab vida
jo sóch, no s'enduràn als ilergetes
los estols estrangers, que en ells refias
mon cor per a demà Tantdebò puga
ser demà ben aprop Si veus que triga
que no s rovelli reposant la espasa,
ni l'ànima tampoch Ans mes valdria
que a tots dragantnos badallés la terra
Vosaltres no sabèu de com se migra
mon esperit veyent la nostra raça
un temps, oh rabia! dels romans joguina
un altre de Cartago y jo y Mandoni
ara ajudant als uns per la embranzida
dels altres aturar, ara ab los altres
per ventejar als uns! Y ab l'odi admirie
per tots igual alur, y avuy, y sempre
Mes lo Sícoris corre com lo dia
primer del mon aytal que la sanch nostra
Y 'l Sícoris si l'aygua cristallina
li pertorba 'l mal temps brossam y runes
ho llença avall escumejant de ira,
y 'l riu de sanch que corre per nosaltres
brossàm y runa se 'n durà pels sigles!

(Entusiasme de tothom.)

POBLE

Sempre no mes de...

(Al poble.)

...

CRNETH

Fills som d'Indíbil y Mandoni

INDÍBIL

Diuen's

ilergetes y prou. Y si 'l temps muda
lo nom d'aquest terrer, la fesomía
de nosaltres no 's mudi; ul nostre ànim
s'empelti en la d'enlloch

POBLE

Jamay!

POBLE

Que visca!

ASGORT *plorant mig invisible*

Quin cor mes gran

(Se sent riure y parlar a les filles d'Indíbil.)

INDÍBIL

Asgort, anèm a veure
en l'lloch que he sentit mes filles

(Van sortint per la dreta Indíbil y tota l'altra gent que hi ha a escena.)

ESCENA V

[illegible] GRÈVOLA y GERDA. Al [illegible] se les sent [illegible] Surten fins que [illegible] vingui desapareixent

GERDA, *abans d'aparèixer*

Donam la gerra a mi

GRÈVOLA *sortint corrents*

No vull

(Porta una gerra.)

GERDA, *sart empaytantla*

Es meva

GRÈVOLA

Don't [illegible]

GERDA

La vull dur.

GRÈVOLA

Nó que t'rauris

(Gerda plora.)

BROYDA *apareixent*

Fen que l'ayguá no's vessi, qu'es sagrada

GERDA, *corrent a Broyda*

Broyda, tu qu'ets més bona les falsies

(Porta brots de falsies.)

BROYDA, *l'hi dona*

Teles y que no't cayguen

GERDA

Ni una sola

GRÉVOLA

[illegible]

GERDA, *cullintlo*

Té desseguida!

(Bròyda mira cap a l esquerra com si esperés o temés veure a algu)

GRÉVOLA

Bésal, que du dissort

GERDA, *tant aviat rihent com plorant*

Ay si'

(Lo besa y n hi cau un altre)

GRÉVOLA

Té, un altre'

GERDA, *per Bròyda*

Calla que no ho ha vist.

(Plega l'altre brot y l besa d'amagat)

GRÉVOLA

Bròyda què mires?

BROYDA, *dissimulant*

No ho se Al lluny, les planures . Dónem, Gerda

GERDA, *donanth l ram*

No m ha caygut ni un brot

(A Grévola)

Com sóch petita

no tinch trassa Le gerra

(Ab força)

BROYDA *per la falsia amanvaganlia*

Vés la pobra!

... se mustiga!

GRÉVOLA

Arruxeu-la, veuràs. Sols quatre gotes.

GERDA

Ara jo.

(Volguentla arruxar també.)

GRÉVOLA *(a Gerda)*

Vés!

BRÒYDA

Jo ab plors l'arruxaría.

GERDA

Plora sempre, y tan gran!

BRÒYDA

Oh Gerda, Gerda!
què sabs tu què es patir!

GERDA

Si jo volia,
faria que riguessis.

GRÉVOLA

Com?

GERDA *(a Grévola)*

Si deya
un nom tant-sols.

BRÒYDA

No, calla.

GERDA

Romm!

(A Grévola.)

Mirala.

(Perquè Bròyda somriu.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Romul

(Gr... na l'abraça y li tapa la boca ab [illegible])

GRÈVOLA

Donchs ara

[illegible] la ciutat Y que diria
[illegible] seguint No l'has vist, Bròyda?

BRÒYDA

No l[illegible]

(Se coneix que l'ha vist.)

GERDA, *ab intenció*

No l veu may

BRÒYDA, *per dissimular mullant la falsia*

Còm se revifa!

Que tendra s ha tornat!

GERDA

Jo sé una cosa

Que voleu que la conti?

GRÈVOLA

Desseguida

GERDA

Que Ròmul sent amor, y força, força
per una de nosaltres no sé quina

GRÈVOLA, *a Bròyda*

Que no la sents?

BRÒYDA

Anèu ab nostre pare

[illegible]

Estèmse [illegible] y [illegible]

[illegible]

Qui es que te [illegible]

GERDA

Qu? Ell Ell Ròmul

(Riu Grevola)

BROYDA

Per caritat!

GERDA, *suspirant*

Jo l miro, y quan me mira
sembla que tot s encen

BROYDA, *mirant enfera*

Anèm

GERDA

No encara

BROYDA

Que Tgeli esta patint!

GERDA

Primer que s diga
ara aquí la oració de la velleta
per si s recorda tota

GRÈVOLA

Jo

GERDA

Jo Oliula

Oh Sol!

GRÈVOLA

Que mes?

ERDA

Oh Sol... [illegible]
[illegible] geh ab totes les fulles

GRÈVOLA

Mes com diu la oració?

ERDA

Oh Sol... [illegible]

GRÈVOLA

Jo no la sé. Tu, Broyda.

BROYDA *distreta*

Què?

GRÈVOLA

Que dignes
la oració. Saps?

BROYDA

Oh Sol, tu que navegues
pels mars del cel sobre ta nau guarnida
ab flammes de volcans y ab velas xopes
de sanch d'homes y feres que remften
los sospirs gemegants de l'ampla terra,
Sol, capdill dels estels que quan los mires
cauen postrats, y entre les mans lo rostre
poruchs amaguen fins que'ls ulls desvies;
Sol, Deu y pare dels que són y'ls altres
que seràn sobre'l mòn mentre haja vida
que sabs son nombre igual que'l de les fulles
dels arbres que vindràn, de les guspires
de tots los fochs y de les gotes d'aygua
que dels nuvols cauràn fins l'ultim dia,
Sol, que has fet del no rès tota la terra
y a cada cosa has dat un cor que vibra,
y de tots n has fet ún que en lo teu tanques

com a un aucell que per volar se migra
Sol, qu'els tempesta y calma, amor y odi,
que l'avgua aquesta sobre l cap li sia
salut a Tgeli

(Fila's queda mirant fixament al costat de la cs-querra)

GRETOLA

Y que per tres vegades
salut a Tgeli s ha de dir

GERDA, *a Broyda*

Què't gires?

(Se'n va cap a la esquerra a veure que mira Broyda)

Es Romni allà baix Veuràs

(Lo va a cridar)

BROYDA, *tapantli la boca*

Nó

GERDA, *cridantlo com pot*

Ròmni!

BROYDA

No que ni perts

(Perque no cridi més)

GRETOLA

Donchs, què hi has?

GERDA

Dexa! que vinga

(Tornantlo a cridar)

Ròmni!

(Alegre)

Ja ve!

BRÒYDA, *a Grèvola*

Fugim Pels Deus! Depressa!

GRÈVOLA, *seguint a Bròyda*

Per què?

(Se 'n van enrahonant per la dreta Gerda dubta entre fugir y anar cap allà d'hont ve Ròmul.)

ESCENA VI

RÒMUL, SERVILI, MAXIM y GERDA, que se n anirà aviat

RÒMUL, *que ha entrat per la esquerra*

Gerda! No hi són.

GERDA *fugint d'ell*

Son allà, mira'ls

(Venen de la dreta Maxim y Servili que no avancen.)

RÒMUL

Tu m ho diràs...

GERDA

Es que fugim nosaltres

(Fuig corrents molt sèria.)

RÒMUL *als companys*

Fuig de mi Bròyda!

MAXIM

Ja ho has vist La filla
d un tergeto may serà la esposa
d un romà

RÒMUL

Càlla Maxim no m ho digues

SERVILI

l'odi entre 'l poble nostre y 'l poble d'ells
es odi a mort

RÒMUL

Bé prou que ho sab ningú

MÀXIM

Mes què vol l'idei geta? Nostres armes
l'han vençut en camp ras y a dins les valls

SERVILI

Lo cos si; mes no l'ànima, y prou Roma
sab que a sota la calma aquí's conspira
y no es lluny lo moment en que s'axequin
revoltats altre cop. Ells lluitaren
dies y nits, anys y més anys, llençantnos
per lladres d'esta terra

RÒMUL

Y jo la filla
del capitost n'estimo!

MÀXIM, *ab reserva*

Sols que Roma
tot ho sab... y veyeu si se n refia,
que ha sortit de Tarraco 'l consul Magius
a ostentse ab estol de gent ardida;
y aquí no se'n sab res

SERVILI

Si entre cadenes
... mes alts se ls tingues

MÀXIM

Millor seria
que al cadafalch pugessin y en sos pobles
saltessin los seus caps

[illegible], *ab horror y indignació*

Pels déus! No ho digues

[illegible] de romans

MAXIM, *irónich*

La nostra tasca

[illegible] que semblin homes lliures
[illegible] a riure y gosar, qu en nostra Patria
[illegible] lloch d honor, y sempre l que tu digues
[illegible] sentat A Romul, que a Cartago
[illegible] entrar primer triomfant, ves qui l oblida!

SERVILI

[illegible] entornat a Roma

RÓMUL

May sens ella

Jo per ella he vingut y morta ó viva
[illegible] la enduràn mos braços

SERVILI

En mala hora

[illegible] pos[illegible] res amor,

ROMUL

Hora divina
[illegible] ser aquella Oh [illegible] Jo vull contarho
Dintre Cartago nova eren captives
com fermança de pau entre altres dones
la muller de Mandoni y les tres filles
de Indibil Y va ser Cartago nova
encerclada y vençuda a la embranzida
de nostra gent Per sos carrers y places
tot fogueres y mort! De cop ovírem
una porta mos ulls, que la esfondravan
romans folls y ubriachs, per hont sortíen
xiscles de dones Y botent com fera
la porta salvo ab l arma que guspira

mentres que 'ls vils morintse s revolcan
y topantse ells ab ells altres fugien
Y va caure la porta esbalandrada,
y en mig d'aquella gent esferehida
una dòna hi vaig veure igual que morta
Mon cor se n'hi va anar y vaig cullirla
sobre mon pit, y tremolant vaig durla
a vora una corrent, tornant a viure
ab l'ayguа que mes mans li duyen roja
de la sanch de mes venes que corria
Y va mirarme als ulls y vaig miràrshi
y ja ns estimarèm tota la vida

SERVILI

Pobre company!

RÒMUL

No, pobres de vosaltres
que may me compendrèu

MAXIM

Fésla captiva
si tant te plau y ven l'endues y dexala
quan te n cansis

ROMUL

Oh, no que fora indigne
d'un romà si tal fés

SERVILI

La nostra raça
t'il fa per tot arreu

MAXIM

Donchs, te la estimes
mes que la nostra Patria?

ROMUL

Més que a Roma
Mes, més! Y més que als deus! Y si ab ses ires

m's volen castigar la terra tota
qu'enrevoltin de llamps. Res nos faría!
Per a Broyda plorar honi es qui gosa?
Fins los deus allá dalt s'entendrien
y una llágrima sola dels ulls d'ella
flames y llamps dels deus apagaría

SERVILI

Veus d'algú...

(Se senten veus de la dreta.)

MÀXIM

Es que ve gent... y ve ab Indíbil
Donchs, dexemlos passar. No ve ab ses filles

(Se'n van per la esquerra.)

ESCENA VII

INDÍBIL, JORIA, ORNECH, ASGORT, SAUT, SURBA, MIRGA, CORITZA y altra gent, que venen tots de la dreta, y després ARBAN

INDÍBIL *entrant*

Lo pobre Igeli está morint, que alçava
l'esguart al sol y li ha clavat la vista.
Ser mirat no ho vol pas, y ningú atura
sos ulls en ell, y es qui no'l veu que'l mira.

ASGORT

Lo pobre Igeli's mor, y ab ell me sembla
que finará ma Patria quan ja no siga.

INDÍBIL

Un hom cartagines li hà en lo... Que donguen
nostres déus a ta Patria llarga vida,
mes devall de son cel y'ls peus mullant-se

dintre del mar que'ls besa cada dia
(Van cap a les escales caminant poch a poch.)

ARBAN *que ve de la esquerra*

Senyor

INDÍBIL

Qui ets?

ARBAN

Prou me conexes.

INDÍBIL *que s hi ha fixat*

Pàrla

Vens de Mandoni, y ets Arban

ARBAN

Camina

tota la nit lo meu cavall per vèuret

INDÍBIL

Qui t porta?

ARBAN

Es a tu sol

(S aparten los dos.)

INDÍBIL

Donchs, ara dígues

ARBAN

Parla Mandoni per mos llavis Noves
tinch de Tarraco certes Desconfien
de nostra mansuetut, y per a abatrens
encara mes, prepara la sortida
de grans estols elets lo consul Manlius

INDÍBIL

Pot arribar quan vulga, y si desitja
la sanch que corri, correrà, t ho juro

pels nostres déus

(Ab gran ...)

Que no se senti

(Dissimulant.)

Digues

ARBAN

Ja va parlant Mandoni. No sé encara si vol lo cònsul esbravar sa ira contra d'Ausa primer ò contra Ilerda ò contra tots alhora, dividida sa gent de peu y de cavall

INDÍBIL, *ab gran ira*

Malhaja com no's bada la terra ò com no ixen rius y torrents de mare y se'ls emporten

(Dominantse després.)

Mes no serà, nó, Arban, perque congria massa orgull la seva ànima, que'ns creuen vençuts per sempre mes y que desitja tornarse nostra raça ben romana. Los lladres y homeyers! Si convenia hu diras a Mandoni, jo, aquest poble l'axecaré en un jorn com altres dies y li diras, Arban, que als camps rossegen ja'ls blats torçantse, y que hem d'omplir les sitges. Val mes que's omplin del forment de casa que no ab morts dels romans

(Sarcàstich.)

Per tal culita ja farém sitges noves amples, fondes y ab mólt pes al damunt perque s'hi estiguen

ARBAN

Demà ho sabrà Mandoni

INDÍBIL

Y que ara t don[illegible]
nostres deus bon camí

ARBAN

Qu'ella ab tu siguen

(Indíbil dona un pas acompanyant a Arban cap a la esquerra, per hont desapareix ràpit Al tornar enrera, havent asserenat la fesomía, se troba ab Jòria, qu'està sol, capficat)

INDÍBIL

Oh Jòria! Sempre entenebrat lo rostre
Quina pena hi ha en tu?

JÒRIA

Que l cor estima
a ta filla d'amor

INDÍBIL

Broyda

JÒRIA

Y sols ella
al teu costat me pot donar la ditxa

INDÍBIL

Vés non combats! Despres de la victoria
per esposa tindràs la meva filla

(Dirigintse a l'altra gent)

Ara deya al fill d'Ausa que són rossos
los camps de nostre blat, y per si arriba
ben tost mal temps nos cal segar y batre

(Va poch a poch caminant cap a les escales)

No'ls hi embraça a les mans feyna enllestida

(Asgort se separa per anar cap allà hont te l elefant y diu a mitja veu apart)

Entorn ho vaig [illegible]

ANDREU. *aturantse y giranlse cap a ell que ho ha sentit.*

No mor en terra
lo fruyt caygut del arbre y que s mustiga,
que amunt demà s axecarà un nou arbre
ab fruyt igual, perque es igual sa vida
Morim, mes no la raça, y en mi s troba
lo primer home y el del ultim dia

(Ho ha anat dihent fins a desaparexer dalt de les grades seguit dels seus La gent del poble se n ha anat per la esquerra Asgort per la dreta)

ESCENA VIII

BROYDA GREVOLA y GERDA Entra primer GERDA ab [illegible] Mira per la escena y torna [illegible] per la dreta ROMUL després per la esquerra

GRÈVOLA *presentantse*

Que la nostra pregaria l curi

BROYDA, *que ve darrera d ella*

L'aygua
[illegible] perque ella arriba
dels pens del sol perduts allà en la boyra

GRÈVOLA

Anem a casa nostra

BROYDA

Anèm

(Gerda compareix y atravessa la escena cridant a algú ab la mà.)

Qui crides?

GERDA, *picant de mans*

Si ja es aquí! Si ja es aquí!

RÒMUL, *entrant*

Sí, Bròyda!

BRÒYDA

Déxam!

(Volguent fugir per les escales.)

RÒMUL

Broyda! Pels deus!

BRÒYDA

Ay, si sabien

que ets ab mi!

GERDA

Vigilem!

(Pujant les escales arrossegant a Gerda y desapareixent.)

RÒMUL, *portantla mès al mig*

Bròyda! Que hermosa
la terra s'ha tornat d'ençà que m mires!
Canten aucells per tot, obren sos calzes
les flors dels camps, y arrèn fins les espigues
s'acosten dolçament y s'cau d'ella
lon nom y'l meu, Ròmul y Bròyda 's diuen

BROYDA

Romul y Broyda, sí, que ho sento en l'ayre
que amor es tot lo qu'en lo món té vida

RÒMUL

Y se cerquen de lluny, y aymantse s besen

fins nuvols y montanyes, mars y ribes

BROYDA

No més l home es crudel

RÒMUL

No més ton pare!

BROYDA

Quina dissort la nostra! Jo voldría
morir a vora teu Romul

ROMUL

Ma esposa
Ho vols esser ma esposa? Broyda digaho!

BROYDA

Morta que fos y a dintre de la terra
per cridarho altre cop t'apartaria

ROMUL

Morta que fossis, jo prenente als braços
l'halè de boca a boca'ns partiriem,
y fent camí sobre de mars y terres
anant a la deesa li diría
tornala al món, que's marciràn les roses,
les fonts s'estroncaran, esuràn sens vida
les estrelles del cel! Y al altar Venus
un lloch a vora séu, mon bé,'t faria

BROYDA

Ròmul, tos déus no són los de mon pare,
y ells volen nostra mort perque ns odien

RÒMUL

Ton Deu quín es, oh Broyda?

BROYDA *en veu baixa*

Ets tu!

RÒMUL

So un hen

[illegible] tèn, més qu'ells que a mi no arriben
perque jo t tinch a tu y ells no Si un hora
jo l hagués son poder prou que faria
caure pluja d amor sobre la terra
dels ulls dels deus, per esborrar les files
presoneres dels pobles

BRÒYDA

Oh si Romul

RÒMUL

Posa la mà sobre mon cor y digues
que hi hà en ell d enemich igual glatexen
per tot, que són iguals los cors que viuen
Mes no ho creu pas ningú Oh, rabia, Broyda!
Com aplacar ton pare?

BRÒYDA

Correria
primer tota la sanch de nostra raça

RÒMUL

Donchs anemsen tots dos, no hi hà altra via
No tens coratge Broyda?

BRÒYDA

Oh, quina angoixa!

RÒMUL

Si tu be ho sabs! Ton pare no s resigna
a que l hagi vençut la gent de Roma,
y altre cop vol combatre Mes vigila
Turraco ab ses legions y a la impensada
aquí cauran a sanch y a foch poblans
y vendrà feut de tota aquesta raça
que es raça de malvats

BRÒYDA

Ròmul! a dins
lo [illegible] cor m' has ferit

RÒMUL

No, tu no

BRÒYDA

Deixa
[illegible] de mon pare

RÒMUL

Oh!

BRÒYDA

Y fes la via,
que ab mi son los malvats que aquí es ma raça

RÒMUL

Bròyda!

BRÒYDA

Vaig a la mort, que no puch viure
ni ab tu ni lluny de tu y com no m resta

RÒMUL

Oh, calla Bròyda!

BRÒYDA

Y, Ròmul, tu t planyes
dels odis de la terra y tu ets de Roma!
(Ròmul ho afirma ab lo cap.)
Roma, la lladre de les patries lliures!

RÒMUL

Bròyda!

BRÒYDA

Sí, ets dels lladres!

RÒMUL

Pels Deus!

BRÒYDA

Ara
hi ha 'ls dos pobles davant no ns conexem!

ROMUL

Quina angoxa en mon pit! Com ets tu, Bròyda?
Ah que ets com jo! Malhaja que aquí dintre
(Per son pit.)
hi ha quelcom que ha enfondit y que governa
perque ve dels passats y cada fibra
de ma carn que m ho diu que soch de Roma
Mes per sobre de tot hi hà una llum viva
que llença foch y que no's vol abatre
tot esperit, y que axordant me crida
que per tu jo ho sóch tot Tu ets tiergeta
mes dels teus no ho ets pas,
(Ella vol protestar.)
que tu m estimes
(Abraçantla.)
Digamho Bròyda Parla Mes lo vostre
no apartis, nó Màlam primer, ma vida
Morim tots dos si vols, mes que s'abracin
nostres cossos finant y terra endintre
nostra pols per a sempre!

BRÒYDA

Romul!

ROMUL

Bròyda!
T estimo! Jo t'estimo! Els odis siguen
aquí, arràn de les feres Sobre'ls núvols
trayém los caps nosaltres

BRÒYDA *ab gran amor*

Jo voldria
que no abhorrissis a ma gent

RÒMUL

[illegible]

BRÒYDA

Si ells t han fet be!

RÒMUL

Nó, Broyda

BRÒYDA

Si Si Mira
m han portat a tos braços

RÒMUL

Ben ce t Broyda
Oh, benhaja ta gent!

BRÒYDA

Com jo malicia
no tinch als teus Aquells que han fet a Romul
no poden ser dolents

RÒMUL

Llany l odi!

BRÒYDA

Admtre
del pit no hi troba lloch, que l'amor l'omple

RÒMUL

Fos axí en tot lo món!

BRÒYDA

Tantdebò un dia
acabin per a sempre les rancunes
entre homes y entre déus!

RÒMUL

Oh, vina, vina
(Se besen poch a poch y dolçament)

ESCENA IX

BRÒYDA, ROMUL, GRÉVOLA y GERDA que hixen corrents y després INDÍBIL

GRÉVOLA

Indíbil, lo nostre pare!

ROMUL

Indíbil!

GERDA, s' hi abraça com volentlo aturar

Pare!

BRÒYDA, *ab resolució*

Los Deus ho hauran volgut!
(Baxa Indíbil. Los amants s' han separat lluny. Grévola y Gerda's posen davant d' Indíbil com volguentli privar lo pas.)

INDÍBIL

Què hi hà, mes filles?
Y Bròyda hont es?

GRÉVOLA

Pare y senyor

INDÍBIL, *veyentla, perque s' apartin les altres*

Dexèume

BRÒYDA

Si sóch aquí, a tos peus!

INDÍBIL

Y per què?

[illegible] per homenatge Indíbil no ha [illegible]

Mira!

[illegible]

Que [illegible] per caure
també [illegible]

[illegible] a Bròsfa

[illegible]

(Sens [illegible])

[illegible]

Que no dirá
de la mort va salvarme

INDÍBIL, *comprenentho.* [illegible]

Rómul!

CAÉVOLA, *abraçantvlo Bròs da*

Totes

l' existir li devèm

RÓMUL

¡Senyor

(Va a acostarse a Indíbil. No ho fa al veure a Indíbil impassible.)

INDÍBIL

No oblida

mon pensament lo teu coratge noble.
Ja t' ho vaig dir llavors, y que ho agrahia
davant dels deus per sempre; que no s' passa
tot lo que feres, ni donant la vida.

RÓMUL

No m aburrexes, donchs?

INDÍBIL

No, y fáig vots sempre

perque sigues feliç.

ROMUL

Senyor

(No gosa seguir. Pausa.)

INDÍBIL

Mes fills

ROMUL, *comprenentlo*

Oh Broyda!

BROYDA, *senyalantlo*

Pare Ròmul!

INDÍBIL

Ròmul

a tu salut

(Broyda ha posat un bras sobre la espatlla de son pare.)

Y còm t'atures, filla!

BROYDA

Per caminar, senyor, me manquen forces.

INDÍBIL, *sever, comprenentho tot*

Per tu jo n tinch, que als braços te duria.

ROMUL

Oh Indíbil! Oh senyor! Déxa que t parli.

INDÍBIL, *ab pena*

Què m pots dir, Ròmul

ROMUL

Que so un home digne
Que may he delinquit. Que per tot sempre
he fet lo bé en la pau, que ma familia
es honrada y ben alta —
(Indíbil li fa senyal ab la mà de que no segueixi. Ròmul segueix indignat.)

Y que no t trobes
[illegible] per matar ta filla

INDÍBIL *(a Romul sense odi)*

Callat y vesten

BROYDA *(a Romul)*

Y per què us salvares?

INDÍBIL

Ja prou! Seguèixme

RÒMUL

Nó sense que'm digues
per que'm rebutges Què hi ha, donchs, que taca
en mi?

INDÍBIL

Tot Qu'els romà

RÒMUL

Sí, y agrahida
tinch l ànima a mos pares que me'n feren

INDÍBIL

Allà ab ells. Jo ab ma Broyda
(Agafantla per la cintura per endursela.)

RÒMUL

Mes fiuida
la guerra ja ha sigut y entre'ls dos pobles
la pau hi resplandeix

INDÍBIL *(rihent ferestech)*

Oh sí hi ha l tigre
que fa que s hi amansit, y es ventre anlayra
grapes obertes esperant

RÒMUL

La vida

passaré treballant per a que s tornin
de flors vostres cadenes

INDIBIL, *indignat*

Càlla!

ROMUL

Oh fame

INDIBIL

Càlla, que no puch mes. Tantsols les porta
les cadenes de flors l esclau indigne
que més rebaxen, sent de flors, que'ls ferros
Aquí tot s'ha creat per esser lliure,
y fins les roques s alçaràn per treureus
y'ls boscos s encendràn, y ses reïnes
vos cremaràn les carns, y'ls rius per sobre
de vostres caps cabrejaràn, y a dintre
de vostres mars vos dragaràn per sempre
(Pausa curta. Gran emoció. Després seguirà parlant ab sentiment.)
Y'ls temps vindràn que als nins en les tranquiles
vores del mar los hi durà la escuma
un capell ò un escut com a petxines
de pexos que s han mort. Y si a la orella
la conca hi posen sentiràn a dintre
brugit de guerra al lluny, mentres la mare
ab lo troç d una llança potser escriga
ab ells feliç sobre la eterna sorra
lo nom tot gloria de la Patria lliure
Anem

(Resoltament a Brovda.)

BROVDA, *decantse dur*

Pare!

(Girant lo cap envers Romul.)

ROMUL, *apart*

Tornarè

(Va a sortir per la dreta.)

ESCENA [illegible]

INDÍBIL [illegible] SAUT [illegible] Després [illegible] LIUS y capdills romans. INDÍBIL y [illegible] en la escala al arribar SAUT. ROMUL [illegible]

SAUT

S'acosten
romans, senyor, que han arribat. S'obren altres en gran munió part de Tarraco

INDÍBIL

Los d'aquí que s'atúrin y que 'l diguen que'ls porta a Ilerda

SAUT, *que anava a sortir per la esquerra y retrocedeix*

Són aquí 'l demanen
(Entra'l cònsul Manlius per la esquerra seguit d'algunas cavallers romans. Indíbil es en les grades ab ses filles. Romul avança un pas des de la dreta.)

MANLIUS

Ets tu Indíbil?

INDÍBIL

Jo ho sóch

MANLIUS

A tu'ns envia
[illegible] cònsul Manlius

INDÍBIL

De Tarraco?
(Manlius fa que sí ab lo cap.)

Oberta

[illegible]

(Senyalant entrada)

Pots seguirme

MANLIUS

Lo cònsul diu que aquí mateix te parli

INDIBIL

Potser del meu hostatge no te 'n fies?

MÀNLIUS

Disposa l cònsul Mànlius que a Tàrraco
avuy mateix hi dugues a tes filles,
per a guardarles ell com a penyora
de lleaItat

INDIBIL

Què has dit?

ROMUL, *apart*

Oh deus!

INDIBIL

Y a dintre
de Tarraco han trobat qui aytal missatge
vulga portar?

(Remor de disgust dels que van ab lo consul.)

MANLIUS, *als séus a mitja veu*

No cal

(A Indibil.)

Es que s conspira
a Ilerda, y ho sab Roma, que aquí mana
igual qu' en tot lo món

(Dit serè y ferm Poch a poch han vingat del palau alguns ilergeles Davant de tots Jòria y Surba Tots murmuren de lo que ha dit Manlius.)

INDÍBIL, *als séus*

Calma!

RÒMUL, *a Manlius*

Aquí dintre
no s conspira, senyor jo soch de Roma
y ho puch jurar

INDÍBIL, *ràpid*

No juris

RÒMUL

Per qué?

MÀNLIUS, *a Indíbil*

Digaho

INDÍBIL

Perque l món, com tu has dit no ho es encara
tot de la vostra Roma Perque s migren
pobles y pobles per trencar cadenes
d un esclavatge

MÀNLIUS

Indíbil, que les filles
vinguen ab nu a Tarraco

INDÍBIL, *als seus*

Calma

MÀNLIUS

Ho mano!

INDÍBIL

Si gosés avançar la gent que guies
ay de tu y d ells!

MÀNLIUS

Romans!

(Perque s preparin)

INDÍBIL

Ma gent!

(Surt mes gent a dalt de les grades Ni uns ni altres avancen)

RÒMUL *als romans*

Nó! Enrera!

(Als ilergetes)

Enrera tots! Lo pacte igual nos lliga
als romans y a vosaltres Volgue Roma
que arrenquessau les portes de les viles
y escapsessiu les torres y muralles
Y ja està fet!

(Dit per Ròmul mes suplicant que altra cosa)

MÀNLIUS

No ha sigut pron, que indigne
del perdó dintre d Ausa s mou Mandoni
y aquí Indíbil

INDÍBIL

Oh!, sí!

RÒMUL, *a Indíbil perque no ho diga*

Pels déus!

INDÍBIL *ab arrogancia*

Sí!

MÀNLIUS, *a Ròmul, per Indíbil*

Mira!

INDÍBIL

Ah si les nostres portals portes tinguessin,
com escorsons, igual, ni un sol ab vida
tornaria a Tarraco, fets a troços!

MÀNLIUS

Ni pedra sobre pedra hi quedaría

[illegible]R

[illegible]

[illegible] *[illegible]lho a fer*

[illegible]

[illegible] *abraçant[illegible]*

[illegible]

[illegible]

Filles apartèuvos!

RÒMUL, *contenint a Manlius*

Oh no!

(Al acte que parla Ròmul se senten clarins llu[n]yans per la banda esquerra.)

MANLIUS, *a Indíbil*

Insensat escoltals

Es l'exèrcit de Roma que ab mi arriba

(Remor dels ilergetes al sentir los clarins.) lo que ha dit Mànlius.)

INDÍBIL, *apart*

Estèm perduts, oh rabia

GERDA, *ab terror*

Pare!

BRUNDA Y CREVOLA

Pare!

(A dalt de les grades han vingut ilergetes ar[]mats.)

MANLIUS

Qui llenci l'arma.salvarà la vida

INDÍBIL

Ve ilergetes! Tothom armes enlayre!

RÒMUL

[illegible] qui ets tu que axís camines dr[illegible] l estol romà?

MÀNLIUS

So l cònsul Mànlius-suprèm poder

RÒMUL, *humiliat*

Lo cònsul Mànlius!

INDIBIL *desesperat*

Pilles!

ESCÉVOLA

Pare!

GERDA

Pare del cor!

BRÒYDA

Ròmul

RÒMUL *ab desesperació*

Ell mateix!

INDIBIL *a Ròmul*

A tu qu'ets d ell! Nó aquí Romans ab vida no les tindrèn. A cada passa vostra una n caurà. Jo l ocim

(Agafant ab un braç a les tres, y ab lo dret al-çant un arma.)

Vu! Que vinguen!
Cònsul Mànlius, qué esperes?

BRÒYDA Y ESCÉVOLA

Perdó!

RÒMUL

Aturat!

(Posantse davant de Mànlius.)

Nó Romans

(Aturanise de parlar perque entra un roma de la esquerra rapidament, que li parla molt alt.)

ROMÀ

Oh senyor! Gent enemiga s'acosta

MANLIUS

No pot ser.

ROMÀ

L'espay l'embuyra la pols que axequen sos cavalls

MANLIUS, *rihent*

Nó arriba més gent nostra

(Entra Arban per la dreta.)

ARBAN

Nó, Indíbil, qu'es Mandoni que ve ab tothom

INDÍBIL

Mandoni, sí

(Remor d'alegria dels ilergetes.)

MANLIUS

Mentida!

INDÍBIL

Mandoni es amatent Mandoni s'alça contra tu y contra 'ls teus

JÒRIA, *a Manlius*

Ve davant, vina

*(Senyalanth al lluny cap a la dreta Se senten

corns llunys, que rapidament se senten més aprop.)

MANLIUS, *als seus*

Estèm perduts!

INDÍBIL

Estèm salvats!

MANLIUS, *als seus, ficantse entremig*

A fóra

de Ilerda ls meus romans

(Van retrocedint sense precipitació de cara a Indíbil.)

INDÍBIL, *amenaçantlos ab lo puny clos*

Ah, malehida

raça de lladres y assessins. Á sobre

com la pedra us caurán, y ls llamps!

(Clarins llunyans.)

Que visca

la nostra llibertat. Companys, enlayre

els cors.

(Los ilergetes han cridat també. Ròmul, al anar ab los romans, sense cridar l'atenció dels espectadors, ha desaparegut ab ells.)

JORIA

Ja són aquí!

(Mirant cap a la dreta. Altres ho diuen també.)

INDÍBIL

Es lo plor que'm priva

de veurels.

(Cridant als de Mandoni.)

Mos germans!

ESCENA XI

[illegible] MANLIUS y ls [illegible]
MANDONI y ls [illegible]

MANDONI, *de dintre*

Indíbil!

[illegible] *cap a la dreta y apartant als seus*

Amples,

pues Mandoni

ILERGETES

Mandoni!

(Entre altres esclamacions.)

MANDONI, *entrant y buscantlo*

Indíbil?

INDÍBIL, *corrent a abraçarlo*

Mira'm!

En tos braços

MANDONI

Germà!

INDÍBIL, *per l'abraçada*

Y ara per sempre

MANDONI

Axís, eternament, la terra unida
sota d'un cel y un sol no més que nostra!

INDÍBIL

Mirals fugir! Covarts! Mauyoch de vibres
que ua revolquéu al llot!

(Ab lo puny clos com amenaçantlos.)

MANDONI

Al séu darrera!

Que no trobin descans!

INDÍBIL

Anem.

ILERGETES Y AUSETANS

Que visquen

Indíbil y Mandoni!

MANDONI

Nó! La raça!

INDÍBIL

Que may té d'acabar!

ILERGETES Y AUSETANS

Que visca! Visca!

(Entusiasme, dringar d'armes y sonar de corns anant tots cap a la esquerra.)

TELÓ

Acte segon

Tenda d'Indibil y Mandoni en son campament. Es feta de branques d'arbre y pells d'animals. Tot molt rústech y com improvisat. Comença a ferse de dia aclarintse poch a poch lo fons de més enllà de la tenda, per hont es la entrada, fins pendre en l'espay un color d'albada apagantse després per quedar la claror natural del dia. Quan entren y surten los personatges, més enllà de la tenda se descubreix tot lo campament en mig d'un bosch espès d'arbres gegants que s perlen ul lluny fins al horitzó.

ESCENA PRIMERA

INDIBIL, MANDONI y altres capdills dels pobles que s'avíen a venir constituhirse la nova Catalunya

INDIBIL

Sóu los capdills vosaltres de les terres
que germans nos han fet, y que'ns acoblen
com quiscuna en sa casa a les abelles

CAUDILL LAYETÀ

Los sum, Indibil, y en seguici porta
tothom la seva gent

MANDONI

Germa, pueh dirho

jo que, per ton voler, de poble en poble,
ventre a terra i cavall, he anat cridantlos
Llevat de nins y fembres, quí té forces
per a l'arma axecar es aquí mirahó

(Axecant la gran cortina ó les pells que tan[c]a la tenda al campament por hont se veu [l]a gentada)

Lo campament no es prou, y part defóra
hi hà ilergabons y cosetans, los ultims
dels que han vingut

CAPDILL COSETA

Camps a través a volte-
per guanyar més camí, Indíbil

CAPDILL CERRIA

Nosaltres
venim de lluny

INDÍBIL

Bons cerretans!

CAPDILL ILERCAÓ

Per força
topant un riu fet gros per la tempesta
la marxa hem aturat, mes ans d'un hora
los uns anaven riu avall, nosaltres
aquí ja estèm

INDÍBIL

Oh ilergabons!

MANDONI

Les robes
vos regalen

CAPDILL ILERGABÓ, *rihent frestech*

No es sasch

[illegible]

Ve[illegible] sanch [illegible]

[illegible]

MANDONI

Y [illegible] abundosa
que no l'aygua del riu la barreja
la dals vils malfactors ab la sanch nostra
Y tantdebo que la corrent s'enduga
tot lo qu'es d'ells fins a la mar pregona
que ni volem per afemar les terres
sos cossos, qu'es tot hu besties y homes.

INDIBIL

L'hora ha arribat, companys, que les espases
y les llances y'ls archs senlo que s moneu
acostinse a les mans

(Tots capdills ho comenten ab entusiasme.)

CAPDILL

La terra patria
prou que s daleix.

ALTRES CAPDILLS

Anèm!

MANDONI

Y fins a sota
de la terra la passats lo braç axequen
oferintnos ses armes

CAPDILLS

Guerra!

ALTRES CAPDILLS

Es l'hora!

ALTRES CAPDILLS

Guerra!

ALTRES CAPDILLS

F... o la mort!

INDÍBIL

Companys, oirume
a punt qu'estiga l campament. Tres voltes
sonará l corn, y com aliu despresa
dels cims mes alts, los hi caurem a sobre,
que són aprop. A dreta ls meus, los d'Ausa
al mig de tots, y a esquerra ls altres pobles

(Surten los capdills atropellantse ab entusiasme.)

CAPDILLS

A combatre!

ALTRES

A guanyar!

ALTRES

Oh terra santa

ALTRES

A cavall, layetans!

ALTRES

Bergabonia!

(Quan han desaparegut, encara se senten sos crits, renills de cavalls y brugit d'armes, que van esmortuhintse poch a poch.)

MANDONI

Germà, que m'has de dir? Tu entre nosaltres
ets lo capdill mes alt, y jo a tes ordes

INDÍBIL

Fés que vinguen mes filles, oh Mandoni!

ESCENA II

INDÍBIL, MANDONI, BROVDA, GRÈVOLA y GERDA. MANDONI ha axecat una cortina de l'estar, y poch després torna ab les filles d'INDÍBIL.

BRÒVDA

Oh pare! l'hem sentit

GRÈVOLA

Pare!

INDÍBIL

Ja es l'hora
de dexarvos. Abans de tot la Patria.
Després los fills. Coratge. Ab la victoria
tornarèm a cercarvos. Si en la lluyta
finessim jo y Mandoni, per les ombres
dels boscos, apressades, sense témer
les besties salvatgines, més piadoses
que'ls cors de Roma, fèu camí fins Ausa
Y siguèu fins la mort del nostre poble
talment com heu nascut y us emmotllarem,
sense estrafer ni un punt lo tirat vostre
per lo d'altres niçagues estrangeras,
enorgullivos de com sóu. Esposes,
al espòs estimant, y fidels sempre,
feynateres tot temps, y aplegadores
per l'hivern quan arribi. Ab senzillesa
dintre del cor, may urch, aymant al pobre
y a sos nins amparant, sens fantasies
que ubriaguen com lo vi, ni ab penses boges.
Y axís se us veu ab serenor puríssima
que us fa'ls ulls lluminosos, y us ho dóna

la llum del nostre cel, com la hermosura
de vostra cara y dignitat es tota
a semblança dels déus, que d ells vingueren

MANDONI

Oh sí, Indíbil, que als braços de ma esposa,
com a Cartago un jorn, bé a hi estarien

BROYDA

No serà pare, nó, que'ls déus nos volen
y aquí preguèm

GREVOLA

Les tres

MANDONI

Com dintre d Ausa
ma esposa està pregant

ESCENA III

INDÍBIL MANDONI BROYDA GREVOLA GERDA y BAALIA, que ve del ong mólt fadigada

BAALIA

Nó que ta esposa
també es aquí

MANDONI

Baalia!

(Gran sorpresa de tots)

INDÍBIL

Què ha estat?

BAALIA

Ausa

ja no es al [illegible]
lo carro dels [illegible] llenda.

[illegible]

Mes Ilerda [illegible]

BAALIA

Mateix [illegible]
a Ausa les flames fins al cel.

MANDONI, *besantli la vora del vestit*

Baal'la
te 'l dona ab mi la raça!

INDÍBIL

Mori y fòra!

MANDONI

De la cendra exirem, sola una espurna!

INDÍBIL

La rabia com m'ofega!

(De cop cridant)

Oh Jòria! Jòria!

ESCENA IV

INDÍBIL, MANDONI, BAALIA, BROVDA, GR[illegible], GERDA y JÒRIA aviat

INDÍBIL, *a ses filles*

Mon capell!

GERDA

Jo

BROVDA

Sóch la més gran

BRÒYDA

Indibil!

(Després que Bròyda ha posat lo capell al séu pare, que s'abaixa un xich perque la arribi Baalia posarà'l séu a Mandoni després de besarlo.)

BAALIA

Capell gloriós, t'estima igual ma boca
que al cel tot blau qu'es lo capell magnífich
que a la terra cubreix!

INDIBIL *a Jòria*

Tu restes Jòria
guardant lo campament

JÒRIA

Què he fet?

INDÍBIL

Que hi siguen
cinquanta homes ab tu, tots a les ordes
de Baalia.

JÒRIA

Y a mi per què'm castigues?
Jo vull combatre ab tu

INDÍBIL

Si torno ab gloria,
ma filla't donaré com vaig prometret
Vols guardà'l campament?

JÒRIA

Oh, sí!

GRÈVOLA

Senta Bròyda?

BRÒYDA, *a Grèvola*

Mes jo no'l voldré pas

[illegible], a fora

Per tres vegades

[illegible] Anèm

(fora surt)

MANDONI, a Baalia besantla

Ma esposa

GERDA, despedintse de son pare

Pare

GRÈVOLA, també despedintse

Pare del cor!

(Se sent retrunyir lo corn tres vegades. Petit rumor a fora que anirà creixent.)

BAALIA, a Mandoni

Oh, espòs!

INDÍBIL, a Gerda y Grèvola

Mes filles!

(Adonantse de que Bròyda està apartada.)

Bròyda en mos braços!

BRÒYDA, plorant y abraçantlo

Pare!

BAALIA, a Mandoni

Jo a la vora

voldria anar de tu! Que'm vols?

MANDONI, per les filles d'Indíbil

Nó. Mirales!

INDÍBIL, anantsen rapidament

Ni una llàgrima més.

(També surt Mandoni.)

ESCENA V

BAALIA, BRÒYDA, GRÈVOLA y GERDA

BAALIA, *a Grèvola, energica*

No ploris

GRÈVOLA, *per les llàgrimes*

Corren

BAALIA, *severa*

D[illegible] nos ulls n[illegible] m de mon cor Vull vèurel
sobre l cavall

(Se n va pel fons fins a la porta)

GRÈVOLA, *a Bròyda*

Germana!

BRÒYDA, *rigida*

Oh déus! Axorda

(Pel soroll de fòra)

GERDA, *que ve de mirar pel fons.*

Quanta gent hi hà al món! Y sempre, sempre
barallantse Y per què?

BAALIA, *tornant enrera*

Ja es lluny Quin boire
aupit al cavall! Sos ulls com fueguen
per dintre la crinera que revola

(Grèvola abraçada a Bròyda y tenint de la ma a Gerda Baalia sola al mig Cada una anira parlant posant espay de lo que diga l una a lo que diga l altra)

[illegible]

[illegible]

D... Lo... [illegible]

[illegible]

D... Que hi...
... emp... estrangers que ... es nostre!

GERDA

D... Que m... facin mal! Y que s'estimin ... tinch por!

BAALIA, *resolta*

Oh, calla! Deus! Si Roma
que triomfi permeten, que sols parexin
fills morts les mares y la raça tota
damunt la terra fini y ni una pedra
la recordi pel món

GRÉVOLA

Pietat!

(Les altres també ho diuen més baix.)

BAALIA

Escólta

(Totes queden escoltant.)

Res. Són lluny. Potser lluyten

GRÉVOLA

Tot s'atura
... si escoltes

(Pausa.)

BAALIA

Malhaja l'esser dòna!

GERDA

Ay, que tinch por! Jo sòch tota petita!

(A mitja veu. Ja s'havia assegut y s'arrauxa dormint.)

BRÒYDA *a Baalia*

Y com hi has arribat aquí?

CRÈVOLA

Si portes

Lo ropatge esquexat!

BAALIA

En mig de flames
d'Ausa he sortit en mon cavall, per sobre
d'un mur saltant en una vall y a terra
cayent la bestia y jo ella, sens forces,
boy no s'alçat, jo al mateix punt, y ella
mirantme trist seguintme tremolosa.
Y ha caygut mès enllà, y jo dirìa
que plorava amoroïda y quan ma boca
entre'ls ulls l'ha besada, s'ha alçat dreta
un altre cop, y ha corregut, y sobte
ha caygut per may més. Y jo que veya
son patir qu'era llarch, girant lo rostre
posant son cap sobre mon pit, li clavo
al cor lo meu coltell perque la pobra
no patis mes. Y aqui ja sòch, y llàgrimes
per lo cavall amich de mos ulls corren

BRÒYDA

Lo camí es llarch y morta de fadiga
te dèus trobar

BAALIA, *que s'havìa assegut, alçantse*

Ah nó, qu'en tant los nostres
deuen combatre enllà!

GERDA *rihent llenguerament*

Quina alegría

CRÈVOLA

Està somiant

(Baalia forla de Gerda)

[illegible]

[illegible]

[illegible] *del riure*

Dexónda!

no rigues [illegible]

(Movent-la per un braç)

GREVOLA

La espantes

GERDA, *ab por*

Pare! Pare!

BAALIA

Pobre Gerda!

(Ab molta pena)

GRÉVOLA

Que dormi

BAALIA, *besant-la*

Te, te, força

GERDA, *plorant adormida*

No he fet mal a ningú!

BAALIA, *amanyagant-la*

Nó, nó

GERDA

T estimo!

(Baalia queda asseguda a terra sense moures per dexar dormir en sa falda a Gerda, posser no més lo cap sobre d'ella)

BAALIA, *ab molta tristesa mig adormint-se*

Jo també essent petita creya bona
la gent d'aci d'allà, al fons de montanyes,
en ma casa en un lloch hont ni la nova

[illegible]

[illegible]

[illegible] a Bróyda

Germana meva, [illegible] aquí y repòs[illegible]

[illegible]

Jo no puch reposar que l cor batalla
(Dihent açò a mitja veu, s'han assegut primer Grevola, y Bròyda, a la fi, llany de Baalia.)

BAALIA, *com si estes pensant, en veu alta*

Qui fos avuy! Ningu ni l nom de Roma
havia sentit may. Quina alegria
treballant a les terres qu'enamoren,
sembranthi'ls blats que als solchs hi regalimen,
cullinthi aglans y les castanyes dolces
abastanthi la olive quan negreja
aclarint les cepades pampoloses
y la fulla abundant de les moreres
per al cuch filador que seda ns porta,
y assecant per l'hivern l herba que cura
y rams de lliris y pomells de pomes!
Y vinguda la nit, en la barraca
s escoltava no més de part de fòra,
quan tots los cors serenament glatien,
les ovelles belar, les fonts escórrers,
lo vent passar la mà a la cabellera
del bosch estrampol que's remou de joya
les aus porugues qu'espai vers somnien
y ls llops als caus qu empéresits udolen
Tot descansa en l amor, fins les abelles
damunt les bresques s'aclofaven totes,
fins los astres pel cel no navegaven
parpellejant de són Y en tant a sobre
de nostre mon sens temer altres dies,
descansaven en pau els deus y ls homes
(Baalia, apoyat lo cap en una mà, queda com

dormida Gerda, al davant, dorm ab lo cap sobre sa falda y 'l cos estès. Les altres dues germanes, abraçantse, estan assegudes, com ensopides també. Dura un xich aquest silenci.)

ESCENA VI

BAALIA, BROYDA, GREVOLA, GERDA *y després* JORIA

BRÒYDA, *per Baalia*

Dorm com Gerda.

GRÈVOLA

Qui ho sab!

BRÒYDA

Prou té tancades

les parpelles, Baalia!

(Cridantla lleugerament.)

GRÈVOLA

Calla, Bròyda.

(Broyda s'hi anava a acostar.)

BRÒYDA

Es que no m plau estar aquí sens ella.

GRÈVOLA

Per què?

BRÒYDA

Tinch por d'un home.

GRÈVOLA

Tu?

BRÒYDA

De Joria.

[illegible]

Ja't tens aquí

(fora hi apareixen uns fums aturantse)

BROYDA, *volent entrar*

Oh Basha

GRÈVOLA

Nó nó, espera

JÒRIA, *avançant*

Sembla que s'ha topat ja'l nostre poble
ab estols de romana de devanera,
y que'ls hon fet fugir

GRÈVOLA

Ah, quina joya!

Y'ls perseguexen?

JÒRIA

Sí Vès qu'ls atmis
als nostres de cavall! Hos sentit Broyda?

BROYDA

Sí

JÒRIA

Y ab gaubansa, es clar, mitcix que Grevola

BROYDA

Sé que'l triomf es salut pel nostre poble

JÒRIA

Salut per ell! Per mi no es més encara

(Bròyda no diu rès Ell espera un vich)

GRÈVOLA *per trencar aquest silenci*

Dimirel cor quin neguit! Ara ja's troba
lo gros dels dos estols a la barreja!

JÒRIA, *que ha seguit mirant a Bròyda*

Per mi ho es mes encara

(Ella calla)

M vols respondre?

BROYDA, *cambiant de lloch*

Jo! que voldria es esser ab mon pare
tenint escut ab mon pit, que d'altra cosa
no s dèu parlar sent en perill sa vida

JÒRIA

Donchs jo sa'n parlo, y mal t ofenga, Bròyda

GRÈVOLA *ab afecte, a mitja veu*

Dexala estar.

JÒRIA

Ho ha dit ton mateix pare
si la terra salvèm, seràs ma esposa

BROYDA

Baalia!

(Cridantla.)

JÒRIA, *rihent fort*

Quin espant!

BROYDA, *anantli y moventla*

Baalia, axècat!

BAALIA, *rapit*

Hont soch? Ah! M he dormit? Han vingut noves
de Mandoni?

GRÈVOLA

No encara s creu que lluytem
(Gerda s'ha axecat sumicant baix.)

BAALIA

Y jo aqui m he dormit! Quina vergonya!

No'n dormiré ja mes. Y si calia
passéu-me tenme mal

JÒRIA, *mortificat*

Feyna de dònes
es descansa.

BALLIA, *resolta*

No meva

JÒRIA, *també mortificat*

Ells les batalles
y 'l pler vosaltres en tornant ab gloria
enmelvos ben estrets cossos y llavis.

(Sonriu)

BALLIA, *ab indignació*

Nosaltres sols lo pler. La sanch del home
un dia correrà pels camps de lluyta,
la nostra abans, mal fill, perque ja en l hora
que entrèn al mòn bé ns cau sobre la terra
Y en nostres pits troben la humana força,
y a cada revinguda hi va la raça,
puix som nosaltres los grahons que porten
de geni que ja han signt y en heretatge
ans dexen terra y cel, y l cor h's nostre
Y tu ets aquí mentres los teus combaten,
y vols que guanyin per gaudirne força!
Y a la dòna la ofens! No has tingut mare,
no has tingut mare, nó, no ets fill de dòna

(Totes elles s han d apartar de Jòria agrupantse.)

JÒRIA, *rabiós*

Prou! He callat sentintle, perque ho deya
la muller d un capdill, mes no'l perdona
tes paraules mon cor. L'orde d Indibil
cumplexo estant aquí, que be ho sab Broyda

(Bròyda no diu rès.)

Ira dels d[illegible]
Parlèu per m[illegible]

[illegible]

Ax[illegible]

[illegible] *hi ab dolcesa*

Ara tu escóltam

[illegible] *a Baaha sola*

Anemsen [illegible]

BAALIA

Que diga

JÒRIA

Es qu'en nosaltres
a més del de la Patria Baalia s troba
un altre amor sembrat dins de la vida,
y ay d'aquell que no'l sab! Jo sí, y de l'hora
que a tu t vaig veure, Bròyda Tu segues
en mig dels teus lo còs d'aquella dòna
que ta mare va ser, y quan la terra
lo cubri per may més, igual que morta
a caure anaves, y t copsí en mos braços
sentinte al cor, que hi vas estar assobre
un instant sol, mes ja ha sigut per sempre,
que'l teu calor prou s'hi ha quedat, y correu
per damunt de mon pit les teves llàgrimes
Y jo en aquell instant, Bròyda perdónam,
plorava ab tu perque jo he tingut mare

(Enternintse però parlant ab feresa)

Miràume tots, que no so bort, y morta
la vaig veure essent nin al despertarme,
qu'era ella com un glaç, tenintme ab força
dintre sos braços sens respir per sempre,
llavis tancats y les parpelles closes

(Baaha s'hi acosta Ell ab un moviment la re

baixa Les altres plora Bròyda s'axuga rabiosa les llàgrimes, repetidament, depressa)

BAALIA, *ab compassió*

Oh Jòria què t he dit!

JÒRIA *ab rudesa y plor axut*

Jo he tingut mare

GERDA, *a Jòria, per Bròyda senyalantla*

Està plorant!

JÒRIA *agrahintli*

Oh Bròyda!

BRÒYDA, *sens aspresa*

Sí que ploren

mos ulls, y per tu ho fan mes la ventura jo t puch donar

JÒRIA

Per què? Si ha d'esser! L orde de ton pare –

BRÒYDA, *sens dexarlo acabar*

No puch!

JÒRIA

Per què, si es feta ma vida per a tu y al món no's troba qui't vulga com jo't vull?

BRÒYDA

No puch!

JÒRIA

Estimes

a un altre home potser?

BRÒYDA *perque la defensa*

Baalia!

BAALIA

Jòria

JÒRIA

Vols que ho diga

BAALIA

Ja prou!

BRÒYDA

Donchs, si

JÒRIA

Oh, rabia

Son nom?

BRÒYDA

Jo no l dirè

JÒRIA

Son nom?

BRÒYDA

Ans moria

JÒRIA

Per força me'l diràs

(Obre'ls braços per anarla a escanyar)

BRÒYDA

Nó, y nó

JÒRIA, *com a boig*

Que't surtin

ab ell fins les entranyes!

BRÒYDA, *cridant ab horror*

Baalia!

BAALIA, *subjectantli un braç*

Monstre,

què t'has cregut?

JORIA

Déxam estar

BAALIA, *fentlo caure*

En terra

te vull com una serp

JORIA *a recantse tot seguit*

Mal llamp!

BAALIA

Y gosa

mirarte als ulls, a tu, filla d'Indíbil!

JORIA

Sí, fit a fit, y baldament les ombres
cayguessin sobre d'ells y per a sempre

ESCENA VII

BAALIA, BROYDA, GREVOLA, GERDA, JORIA, ROMUL
y un soldat ilergeta

GRÉVOLA

Un soldat

(Veyentlo al fons)

BAALIA

Noves dels estols

JORIA, *al soldat*

Què t porta?

(Lo soldat avança)

BAALIA, *ab ansietat*

Digaho, pels déus!

SOLDAT

Demana lliure entrada
un home al campament

JÒRIA

Qui es aquest home?

SOLDAT

No l'he vist may. Y vol parlà a Baalia

BAALIA

Oh, que vinga!

JÒRIA, *dubtant*

Potser...

BAALIA

Que vinga y fòra!

JÒRIA

Que vinga aquí

(Surt lo soldat.)

BRÒYDA

Potser del nostre pare
... om nos sabrà dir

BAALIA, *impacient*

Bé triga força!

GRÈVOLA

No se perque tinch por

BAALIA, *ab coratge*

De què?

JÒRIA

Ja arriba

(Tots esperen impacients. Pausa.)

Ja es aquí

[illegible]

(Altra pausa [illegible])

[illegible]

P[illegible] entrar

[illegible] *avança un pas y aturantse*

Baalia?

[illegible]

Acostat

(Les altres tres dones ja eren al fons juntes fòria a la esquerra, sol en primer terme Ròmul no ve ab vestit romà)

GERDA *a mitja veu*

Es ell! Es ell!

(La fan callar tapantli la boca ab les mans)

RÒMUL, *acostantslu*

Baalia jo voldria...
parlarte a tu, qu es de la terra vostra

BAALIA

Jòria

(Perque se n vagi Ell no s mou)

JÒRIA, *ferm*

Jo guardo'l campament

BAALIA, *serena*

A dintre
aquí no cal

(No s mou Jòria)

Jo hi sóch

(Queden mirantse ab arrogancia Jòria y Ròmul)

Sí

(Insistint en que Jòria se'n vagi.)

Mes si noves

[illegible] portarles

([illegible] mirant a Ròmul fins que ha desaparegut)

[illegible] conech y t tinch odi

([illegible] Ha sortit depressa despres d'haver anat poch a poch)

[illegible]DA *a ses germanes que la contenen*

Dexam

(Corrent cap a Ròmul)

RÒMUL

Bròyda!

([illegible] li ha abraçat al coll Ròmul l'ha de ra[illegible] a terra)

BRÒYDA *contenintse*

A Baalia

(Volent dir que s dirigeix a ella)

RÒMUL, *anant a Baalia*

A tu si

BAALIA, *natural*

Què vols?

RÒMUL

Salvarvos.

Vinch per vostra salut No te'n recordes
de Ròmul?

BAALIA

Si, sòch d'ànima agraiida
l'u sol a dintre de Cartago-nova
la vida'ns vas salvar mes ara pènsa
qu ets romà, desgraciat, y que aqui t volten

(En veu baixa)

grans perills

RÒMUL

No m fa rès que tinch coratge
contra tots per vostra vida Bròyda
tu sola m pots matar t ho deya un dia
si't trobes en perill, sero a la vora
per defensarte

BRÒYDA

Oh Ròmul

BAALIA, *posantse al mig dels dos*

No perula
la vida nostra, que a hores d ara Roma
als peus d'Indíbil dèu besar la terra
l'enhn valor mólt més que tots los vostres,
que defensèm lo dels passats

RÒMUL

Oh mtra,
y atenme per pietat

BAALIA

M ofèns Vés corre

RÒMUL

Nó y no, desventurada, que ab mi arriben
tots los mals a ta gent, perque ja'ls volten
als germans teus tots los romans

BAALIA

Malhages
tantsols d haverho dit, covart! La nova
la dus per odi

RÒMUL

Oh Broyda, que la vida
perdreu aqui com tota la gent vostra
qu'esclafada vindrà morent y enrera
encalçantla ls romans a la degolla

BROYDA, *agenollantse*

Ay déus pietat!

GREVOLA, *agenollantse ab Gerda*

Pietat ay déus!

BAALIA

Nó, enlayre
que la déus no han envilit y la victoria
sera per a nosaltres Vés! Ajúdals
als teus

ROMUL

La espasa meva no ha estat roja
may de sanch dergets, y si calía
jo la treure per la defensa vostra,
que per xò he vingut

ESCENA VIII

BAALIA, BROYDA, GREVOLA, GERDA ROMUL y JORIA qu'entra rihent fort

JORIA, *rihent*

Grans mercès L heroe
ens vol salvar la vida!

BAALIA

Què hi hà, Jòria?

JÒRIA

Que obrín lo cor al goig, que de gaubança
són les noves tantsols, que la victoria
ja es nostra

BAALIA

Oh sí!

CRÈVCEA
Quin pler!

ROMUL, *a Baalia*
Donchs fes [illegible]
qu'l missatge ha portat

BAALIA
Que vinga [illegible]

JÒRIA, *a Romul*
Jo ho dich y n'hi hà prou!

ROMUL
No es cert

JÒRIA, *increpant a les dònes*
Fins sembla
que l campament no es nostre, que aqui Roma
triomfadora es en tot

(A Baalia ab rabia.)
Fés que l agafin
y a morir perque es d'ells vinga una corda
y a penjarlo ben alt, que jo vull veurel
(Rihent fréstech.)
com se cargola al vent y s descargola
ab la llengua sortint y ls ulls que salten!
(A Baalia, tornant a riure fréstech.)

BAALIA
Manes tu o jo?

BRÓYDA *ab les mans juntes*
Baalia!
(Suplicant.)

BAALIA *a Romul ab despreci per Jòria*
No respòngues

Y Broyda ... Badia ...

... forta

(... tendona

... tu?

(forta rabiós ... agafaat lo pom de sa espasa a punt de ... per acometre)

BADIA *... contenintlo*

Romul!

(forta va a parlar)

Nó, Jorua, que l que diga
es orde aquí per tots. Y encara s troba
p ... ou gent entorn per obehir si ho mano ...

(Pausa. forta riu sarcastich, pero calla.)

Y a tu, Ròmul ... mercès un altra volta
per lo passat, y lo d avuy, que't guia
un cor honrat

(Despedintlo ab l acciona t)

ROMUL

Bé està. Mes a la vora
jo m trobarè quan lo perill s alanci
ab l'arma atent

BRÒYDA

Ay si. Romul!

ROMUL *sense acostarshi gayre*

Oh Bròyda!

JORIA, *atui antlo ab un moviment*

Y jo al ... roma li prego que no fugi
d hont jo l puga trobar que l arma bolre
la sento aquí de ràbia!

(Pegantse al costat)

RÒMUL

Seré hont vulgues

BRÒYDA

Ròmul!

(Volguentlo contenir Jòria riu sarcàstich.)

RÒMUL, *avantse a treure la espasa*

Y aquí mateix...

JÒRIA

No aquí, que Bròyda

te fa ra d escut.

BAALIA, *per contenirlo*

Jòria

BRÒYDA *a Ròmul abraçantlo perque no tregui la espasa*

Nó, vésten!

RÒMUL *abraçantla també*

Oh, sí

JÒRIA, *furios*

No, ara, baldament la gola
d un volcà ns sapares, no m fugirles

BAALIA

Jòria

RÒMUL

Fugirte a tu?

BAALIA

Ròmul!

RÒMUL *a Baalia*

Ni tota
la raça vostra que ho manés, de terra

no mourá ni un pas

(A Jòria.)

Vols sanch? Acòstat.

(Treu la espasa.)

JÒRIA

Sí, que m sedeja l animal

BRÒYDA Y GRÉVOLA

Ah!

BAALIA

Nó!

RÒMUL

Vina!

(Bròyda y Grévola procuren contenir a Ròmul y Baalia a Jòria. Mes ells s'acosten. Gerda ha fugit, poruga, a un recó.)

JÒRIA

Fora cadenes! Ah!

(Desencaixise.)

RÒMUL

Quin goig! La fossa
que t cavin elles.

JÒRIA

Per ta carn podrida.

(Aquestes darreres frases del un y del altre se les diuen pegant cops d'espasa ab mólta força y mólt soroll. Les dònes criden y xisclen. Gerda plora all fugint d'un lloch al altre, sempre lo mes lluny possible de la baralla. En aquest moment se sent a distancia un corn de guerra. Les dònes ho diran als que's barallen. Se torna a sentir lo corn més fort. Jòria y Ròmul

peguen un salt enrera y abaixen les espases, que s havien creuat poch temps)

BAALIA

Un corn! Un corn!

CRÉVOLA

De goig!

BRÒYDA

Sembla que plora

JORIA

Són aquí

(Perque s ha sentit un altre corn més aprop)

RÒMUL

Derrotats!

BAALIA, *sortint correns*

Ay déus!

CRÉVOLA

Corrèmhi!

BRÒYDA

Lo nostre pare

(Surt després de mirar a Ròmul)

RÒMUL, *a Bròyda*

Jo só ab tu–

(Vólguentla seguir Queden sols Ròmul y Joria)

JORIA

Nó

(Contenintlo)

Fòra

Aquí sols un dels dos.

RÒMUL

Ho vols? Donch siga

JÒRIA

En mi tu mats llengetes

RÒMUL

En mi Roma

JÒRIA

A tu matant me semblarà que mato
a tots los teus

RÒMUL

Com jo! Y me n duch a Broyda

(Cops d'espasa d una banda y de l altra La remor de la gentada ha anat crexent lleugerament)

ESCENA IX

RÒMUL JÒRIA ARBAN SAUI y MANDONI y després tres capdills y BAALIA

MANDONI, *al mig de la porta*

Aturèuvos

(Baxen les espases, va crexent la remor de gent y refrech d armes y braolar de corns acostantse S han separat los combatents Ròmul desapareix per la dreta y Jòria per la esquerra, los dos ab recança Mandoni avança Los capdills se posen a un costat Per la gran entrada del mig se veu disputar acalorats als soldats)

BAALIA, *entrant ràpida*

Mandoni Al cor!

(Atançantshi)

MANDONI, *a ella sola*

Apàrtat

Serenament

(Fingint perque ningú s enteri)

BAALIA, *a ell sol*

Que hi hà?

(Ell mira a terra)

Vençuts!

MANDONI, *baix y ab feresa perque ningú se'n enteri*

No s posa

als llavis aquest mot

BAALIA, *comprenentho*

Oh déus!

(Alguns capdills van entrant)

MANDONI

Enlayre

els cors companys, que l triomf ha sigut nostre!

(Joria ha entrat en mig dels últims y entre ells se queda Les paraules de Mandoni no han entusiasmat pas Tothom està abatut)

Ben nostre, sí, que no han pogut seguirnos,
y han caygut més dels seus y més sanch corre
dels seus pel riu que no de nostra raça
Mirals, Baalia!

(Per los capdills Ara parlarà a ells)

Ma muller sent bòtre
d entusiasme son cor, y ni paraules
ella sab dirvos Oh'ls meus fills!

BAALIA

Sí y gosa
tot en mi d alegrança y fins voldria

sobre del pit estrenyeus, com pels pobles
ho faràn vostres mares, que's dalexen
esperantvos a tots

(Dissimulant la tristesa.)

MANDONI

Ben cert que's troba
per cada hu de nostra gent bons rengles
de genets y peons, que apar que brollen
de la terra a grapats

JÒRIA

Digues, Mandoni
Hont s'ha quedat Indíbil?

MANDONI

Fa la volta
pel coll d'Aral, y ve. Es qu'en mig la lluyta,
com un riu de romans, potenta força
ha trencat nostres rengles

JÒRIA, *pesant les paraules ab gran ira*

Y... us venceren
(Remors dels capdills.)

MANDONI

Jòria! Malvat!

ARBAN

Jamay vençuts!
(Remor dels capdills contra Jòria.)

MANDONI, *ab ira a Jòria*

Les colles
de nostra gent un altre cop s'apleguen
y al damunt d'ells cayèm a la degolla
Y ab tants de darts lo cel s'enterbolia
y la mort s'ha cansat de batre a Roma
Filla, digueu'l vosaltres

ARBAN

Y saltavem

[illegible] tints de morts, que com ressal[illegible]
[illegible] la nach que ns la sentiem
[illegible] tots los pens negra y fumosa.

ALTRE CAPDILL

L[illegible] d escorsons que tot ho empeste

ARBAN

[illegible] esquexada arreu

SAGI

Rogall de goles
pits oberts, cors y entranyes que pantegen
al sol batent, que riu

MANDONI

Perque ell es nostre
com tot lo que ns rodeja, igual que l ayre
Que l sol los cremarà, y tempesta boja
brunzirà als nuvols ventejant les cendres

MOLTS CAPDILLS

Si —Per may mes!—Per sempre!—Y a tot ho[illegible]

MANDONI

Si, al carnatge mos fills

CAPDILLS

A n'ells!—Va!—Gue[illegible]

JORIA

Guerra si, mes Indibil hont se troba?

(Com s ha avençat a tots, los altres van callant per sentir lo que va a dir. Retruny un corn dos cops acostantse.)

MANDONI

Escoltat, que'l conech son corn de lluyta

CABDILL

[illegible] ha arribat Indíbil [illegible]

ALTRES CABDILLS

Quin goig, companys! Indíbil!—Nostre pare

(Van tots cap al fons, sortint en part a rebre a Indíbil.)

MANDONI, *ab desesperació a Baalia*

Ay, Baalia!

BAALIA, *a ell*

Mandoni!

MANDONI, *a ella*

No hi ha forces
contra 'ls malvats, y'ls nostres còm s ho creuen
que al fi serà complerta la victoria

BAALIA

Anemhi tots, que us seguirem les fembres

ESCENA X

BAALIA, MANDONI, JORIA, ARBAN, SAUT, Cabdills INDÍBIL, ses tres filles y altres cabdills

MANDONI, *a Baalia*

Càlla! Valor!

INDÍBIL, *entrant*

Mandoni!

MANDONI

Indíbil!

INDÍBIL

Tuta

la gent nostra es aquí menys los que restan
atrapats a la mort ...

MANDONI, *íntim*

Ta cara es groga!
Estás ferit potser?

INDÍBIL, *ab veu reprimida*

Ni jo ho sabria
si estés ferit No puch morir tinch forces
per a vencer a tots que nostra terra

(Pegant un cop de peu.)

viu perque jo la petjo, y fóra morta
si jo morís

(Molt febrós)

MANDONI

Oh, càlmat!

INDÍBIL *ab rialla fingida y veu molt alta*

Sí que vinga
tothom aquí, que festegèm la gloria
del triomf d'avuy

MANDONI *desde la porta del mig cap enfora*

Aquí tothom que saltin
los cors alegres
(La escena s'omple de gent Gran remor d'armes)

ARBAN

Oh sí, tots!

SAÚT

Que ab joya
venim al campament
(En aquest instant, barrejades ab la gent de guerra, entren les filles d'Indíbil.)

BROVIDA

Pare de l'anima!

BREVOLA

Pobil home!

INDÍBIL, *sever, sense calor*

Mas filles!

GERDA

Y jo?

INDÍBIL

Dónam

un peto, Gerda

GERDA

Sí

BROADA

Fins no podiem

atravessar la gent

INDÍBIL, *apart*

Oh, quina angoxa!

(S'axuga una llagrima sense que l vegin y fa un moviment vacilant lleugerament)

MANDONI, *adonantsen*

Germà què tens?

INDÍBIL

No rès

MANDONI

Oh, sent

INDÍBIL, *fingint*

La ditxa

de veure als que han tornat, serèns de rostre

ab cor de brau, que als ulls los hi espurneja

Aprop, companys! Tothom ben a la vora!

(Los capdills, qu estaven ab respecte llany d ell, s hi acosten)

Que som molts y som un tantsols un arbre
que s port amunt y les arrels enfonsa
fins al cor de la terra qu es la Patria

ARBAN

Que visca Indibil!

(Tots los demes responen

JORIA

Sí, mes una cosa
jo li demano a Indibil que cumpleixi
la paraula donada Puix que Roma
ara ha perdut aquesta gran batalla,
davant l estol que m dongues per esposa
la teva filla Bròyda.

BROYDA

Ay, deus

INDÍBIL

Vaig dirte
que finada la guerra, triomfadores
nostres armes per tot-- y prou que'ns manca
pel triomf darrer encara

JORIA

Axis es Roma
qui ns ha vençut Que s diga!

(Remor)

INDIBIL

Oh, nó!

ARBAN Y ALTRES

Nosaltres!

JORIA

Cal que s parli ben clar

(Als capdills afesos)

MANDONI, *ab energia*

De la victoria

Roma no's pot gaudir

JORIA

Jo hi veig un nuvol

en les lluytes d'avuy. Qui ha guanyat?

INDIBIL

Nostra

la victoria ha sigut

MANDONI, *ab força*

Capdills qui dubta

d haver triomfat?

ARHAN

Ningu

(Altres capdills ho confirmen.)

JÒRIA

Donchs com no s torna

a combatre altre cop, que fins diries

lo descans por?

(Remor dels guerrers.)

MANDONI, *soiraquejantlo per un braç*

Què has dit!

INDÍBIL, *pegant un cop fort a la espasa*

Jo por, quan tota

ma llarga vida qu he lluytat com fera

contra esbarts estrangers? Cartago y Roma

be ho poden dir y ls morts si ara s alcessin,

que no hi cabrían, nó, en la terra tota

Y l mon cos ho pot dir si ara s obria

per tot sagnant com tunica de porpra

Mes tu què sabs! si la xardor de Patria

no la sents aquí dindre que l cor t'omple
sols luxuria, oh malvat, que ni compendre
pots del meu esperit la horrible angoxa
per la Patria volguda, perque esclava
jo no la vull dexar, que jo sóch vostre!

JORIA

Donchs pòrtans a combatre ans que's revinguen,
que aquí dintre no's guanya cap victoria

MANDONI, *a Joria*

Oh, insensat, boig!

JORIA, *als capdills*

Anèmhi, donchs!

ARBAN Y CAPDILLS

Anemhi!

INDIBIL

Mandoni, apàrtat Mos capdills tinch forces
per a combatre y vence

CAPDILLS

Anèm

INDIBIL

Seguiume
mos fills volguts!

(Vacilant y anant a caure)

Oh déus!

(Cayent)

BROYDA, *y ses germanes*

Ah pare!

INDIBIL

Fora
tothom Ja puch!

(S axeca sol)

Anem!

MANDONI, *volguentlo sostenir*

Indíbil!

INDÍBIL, *apartantlo ab un moviment*

Guerra

als romans

CAPDILLS

Guerra

(Cau desplomat Indíbil.)

BROYDA, GRÈVOLA Y GERDA

Ah!

(Hi acut Baalia.)

MANDONI

Indíbil!

BAALIA

Són closes

les parpelles

MANDONI

Portèmlo aquí

ARBAN Y ALTRES

Depressa!

BROYDA

Lo nostre pare Gerda!

BAALIA

No's retorna

Aqueat ropatge

MANDONI

Trèulhi

ARBAN

Tot

SAUL Y ELIBES

Depressa!

(Se sent esquexar la roba per Baalia.)

BAALIA, *fentse enrera ab horror*

Oh! Quin esglay!

MANDONI

Està ferit!

BAALIA

Les robes estan xopes de sanch

MANDONI, *cridantlo*

Indíbil!

CRÉVOLA

Pare!

BROYDA

Pare!

ARBAN

Té 'l pit obert

MANDONI

Indíbil!

SAUT, *als capdills*

Fonda que s veu el cor . !

ARBAN, *als capdills*

Ara obre 'ls ulls

SAUT

Y ns mira

MANDONI, *en veu baxa*

Indíbil!

INDÍBIL

Guerra, los meus fills! A rompre
el cercle dels romans!

(Ningú respon. Ell mira a tothom y s dóna compte de que li han vist la ferida)

Oh l meu ropatge!

(Volguent amagar la ferida.)

que l han desfet

(Dirigintse ara a tothom.)

No es rès axò.

(Volguent somriure.)

Somorta

ja ha arribat a clavarsem la sageta
Jo no volía que ho sabessis, Jòria
A la batalla, que ja vinch,

(S'axeca altra vegada.)

que arriba

la calor a mon pit una altra volta!
Anem, Mandoni, anèm, companys! Que l senti
mon corn de guerra!

MANDONI, *manant que'l toquin*

Va!

(Lo toquen a la escena mateix.)

INDÍBIL

Quin pler que m dóna
A la degolla, fills! A la

(Cau desplomat.)

Nó, ara
no vull morir. No ho vull. Oh... nó!

(Fent un gemech enrogallat llarch, y volguentse alçar y revolcantse per terra, queda mort.)

TANT OS

Estol plòral!
(Remor general.)

Ja no tenim capdill!

BROYDA

Oh pare!

CERDA Y GRÈVOLA

Pare!

ARDAN, *a mitja veu*

Ja es mort!

CAPDILLS

Es mort!

SÀLT

Oh, deus!

UN CAPDILL, *a mitja veu*

Si fins no s troba
aire per respirar!

UN ALTRE CAPDILL

Y la llum manca

(Mandoni està agenollat una mà agafada a la d'Indibil y'l cap baix. Les filles a sos peus. Baalia a son cap. Jòria, sol, lluny, y ab lo cap baix.)

BAALIA, *anant cap a Jòria*

Y tu l reptaves de covart, oh Jòria!

JÒRIA, *ab desesperació*

Càlla ò màtam si vols

BAALIA

Ja tens prou càstich

(S[illegible] general. Se sent un corn lluny. Tothom [illegible] aixeca i cap escoltant.)

ARBAN, *a mitja veu*

No heu sentit corn d'alarma?

SÀUI

Els nostres cornen

al lluny

BAALIA, *a mitja veu*

Mandoni, axécat

MANDONI, *com si despertes*

Qui es que m crida?

UN CAPDILL

Escolta l corn

(S ha tornat a sentir.)

MANDONI

Toch de perill.

(Entra un soldat llergeta.)

S acosten

los romans!

(Ab veu ben alta.)

BAALIA, *ab gran crit*

Oh, Mandoni!

MANDONI, *ab desesperació*

Més valdria

matarnos tots aquí voltantlo, y fora

BAALIA, *ab grans crits*

Ah, nó! Morir matant per a venjarlo

(Remor y exaltació de capdills.)

Oh, Mandoni!

MANDONI

Ma espasa

BAALIA

Nó, t emportes
la d Indibil, que ab ella la dus son ànima!

(Baalia rapidament ha pres la espasa d Indibil ab veyna y cinyell, quedantse la de Mandoni també ab veyna y cinyell)

MANDONI, *besantla*

Oh si, germans, anem, lothom afòra!

JÒRIA

Guerra als romans!

UN CAPDILL

A mort!

BAALIA, *per la espasa de Mandoni*

Aquesta es meva!

(Se senten clarins romans cada vegada mes aprop Surt tothom atropelladament ab les armes a la mà)

BRÒVDA

Baalia! aquí nosaltres!

CERVOLA

A la vora
de nostre pare

BAALIA

Fins morir, sent guardes
de son cos

UN ILERGETA, *entrant*

Los romans!

BAALIA

Que hi ha?

ILERGETA

S acosten

GRÈVOLA

Oh, nó!

BAALIA

Si no pot ser!

ILERGETA

Fugín depressa,
que l cercle s romp del campament y arboren
lo bosch pels quatre caps per abrusarnos

BRÒYDA

Oh, quín esglay!

GRÈVOLA

Què fer?

BAALIA

Coratge y fòra!

ILERGETA, *que ha anat fins al fons y torna a avançar un xich, des de lluny*

Ja dintre són y l campament encenen

BAALIA

Totes tres al plegat Vè! Gerda pòrtam
la espasa tu Y ara, a salvar nosaltres
lo còs d Indíbil Jo pels peus Tu Bròyda
ab Grèvola pel còs, y avant, que ajuda
los déus nos donaràn

BRÒYDA

Anèm!

GRÉVOLA

Sí, corre!

BAALIA

Sostenli l cap

GREVOLA

Oh, sí!

BAALIA, *caminant*

Và, donchs

BRÒYDA

Caminí

GREVOLA

Depressa!

BAALIA

Avant! Avant! Cerquèm la fosca

(Mentres lo bosch s'ha anat arborant cayent branques enceses del campament, que deixen descubert tot lo fons de la escena, per hont se veu als romans y la nostra gent lluytant desesperadament en mig del foch, Baalia pels peus y Bròyda y Grévola per les espatlles s'enduen estés lo cos d'Indíbil per la banda dreta de la escena Gerda les segueix sostenint sobre'l pit ab los braços la espasa de Mandoni.)

TELO

Acte tercer

Interior d'una gran barraca que fa de taverna. Porta fosca a la dreta; altra també fosca a la esquerra y altra en segon terme ab lo primer graó que condueix a un soterrani. Al mig porta gran que dóna al exterior. Es al caure la nit. En un costat, unes graelles ab feyes que iluminen la escena. En lo lloch que's diga del acte, de la banda de fòra faràn caure tot lo fustam gros de la paret, ab la porta y tot, deixant descoberta una perspectiva de Tarraco, part d'ella practicable, que no's veurà de cop perque totjust comença-rà l dia, que anirà aclarint fins que s'acaba l acte, veyentse l sol que surt per entremig de les columnates de Tarraco.

ESCENA PRIMERA

BROYDA, GREVOLA y GERDA. BROYDA dreta filant. GREVOLA capdellant fil asseguda en un tamboret y GERDA asseguda a terra jugant ab unes pedres de la mar que té en la falda.

BRÒYDA, *passejantse*

Fa un any avuy que es mort lo nostre pare

GRÈVOLA

Un any... y sembla ahir!

(Pausa.)

Quanta tristesa!

BRÒYDA

I es que vindran!

GERDA

Jo qu era tan menuda,

(Per son pit)

que aqui la espasa'm feya por y m queya!

(Pausa Després Gerda s posa dreta estirantse)

He crescut, veritat?

BRÒYDA, *sense ferli cas*

Al ferse dia

m ha despertat Bealia, y m ha dit Pènsa

Broyda, que avuy finava l vostre pare

GERDA, *que dressantse sempre s posa devant d'elles*

M'he fet gran, veritat?

BRÒYDA *segueix no fentli cas*

Després, en terra

de genolls ha caygut, y la he sentida

parlar ab nostres déus

GRÈVOLA

Y què la hi deya?

(Gerda recull les pedres de terra)

BRÒYDA

Malediccions y prechs sols de sa boca

entre gemechs brollaven

GRÈVOLA

Donchs, jo era

dormida y no he sentit ni una paraula

GERDA

Digamho, Bròyda quan tornèm a Ilerda?

BRÒYDA

Qui ho sab!

GRÈVOLA

Potser may mes

GERDA, *alçant la veu cremada*

Jo vull tornarhi!

GRÈVOLA, *portantla a l'altra banda de la escena*

Càlla!

GERDA

Jo vull cridar!

BRÒYDA

Vès si despertes

a Baella!

GERDA

Doncha ploro

GRÈVOLA, *des de l'altra banda de la escena*

Aquí, y com unda.

GERDA, *sense cridar gayre*

Les meves flors, ay Deu! qui me les rega?
Y 'ls meus aucells polits a qui ajudava,
per els nius, a carcar borrons com seda!

(S' axuga 'ls ulls y segueix sola plorant lluny de les germanes, que parlen entre elles.)

GRÈVOLA

Y Romul que no torna, y fa tants dies!

BRÒYDA

Es que Roma es tan lluny!, y les tempestes
potser que'l fan trigar

GRÈVOLA

Que vinga y duga

el perdo per Mandoni Mes [illegible]
que a Roma l'hi daràn?

BRÒYDA

Oh sí, quan Ròmul
vol dels seus cualque cosa, no li neguen

GRÉVOLA

Si mes Mandoni no ho voldrá

BRÒYDA

No ho dignes
Tot ho ha probat y quin remey li queda?
Fa un any que va entre'ls boscos, y aquí mata
y allá morén dels séus y sempre, sempre
sense guanyar ni un poble! Es que voldria
que tots finessim? Si a Tarraco'ns creyen
filles d'Indibil y a Baalia esposa
de Mandoni!

ESCENA II

BRÒYDA GRÉVOLA GERDA, MIRGA, y ORNECH MIRGA y ORNECH venen del soterrani, hont tenen lo vi y porten gerres que aboquen a una gran àmfora

GRÉVOLA, *perque calli*

Ve Ornech

GERDA, *veyentla*

Mirga!

ORNECH, *a Mirga*

Aquí Déxaho

(Per lo que porta Després se dirigeix a les tres germanes)

Pobres nostres germans! Mentres es dia
partint les roques y dexant les eynes
sent negre nit tantsols Ja heu vist los pobres
mòlts d'ells que semblen morts

GRÈVOLA

Y quina pena
que fan nostres germans!

ORNECH

Sort que per viure
nos dexen fer barraques vora'ls temples
y'ls palaus que bastim Mes són a voltes
tan vehins, que de cop les desgavellen,
que temples y palaus aprop hi arriben
Ja heu vist aquí al costat fent la crexensa
columnes y parets, y axí a nosaltres,
com empestats ben tost nos han de treure
d'aquest miser casal

BROYDA

Mes, gent de Roma
no treballa també?

MIRGA

Els de Roma peguen
ab lo fuet y riuen fort

BROYDA *veventla venir*

Baalia

ESCENA III

BROYDA GREVOLA, GERDA MIRGA ORNECH y BAALIA

BAALIA, *ab pena y rabia*

Y com ho pot sofrir la nostra Terra?

(Brunda y Grèvola han portat a [illegible] terme a Baalia qu'esta sense forces.)

GRÈVOLA

Baalia

(Després d'una pausa, ja assegada, enrahona Baalia.)

BAALIA

Y rmen!

(Riu com si gemegues. A Ornech.)

Y'l séu mall no liren
al pit dels mes festosos! Y que espera
la nostra gent per tot?

(Petita pausa.)

Quants són a dintre
d'aquesta vila gran?

ORNECH

Son molts.

BAALIA *(irritada)*

Quants?

(Pausa irònica.)

Sempre
esperant?

ORNECH

Oh, axó sí.

BAALIA

Donchs còm no s'aixeca
[illegible]?

ORNECH

Es perque l'orde esperen
de Mandoni.

(Baalia se'l mira de cap a peus.)

BA[illegible]

Ben fet

[illegible]

Si desconfia

[illegible] ch Baaila

[illegible]EVOLA

Oh no

(Baaila no diu res. Sols [illegible])

ORNECH

Es que hi va ma testa

puix si Roma sabés que adins Tarraco
[illegible] calm per dem[illegible] y que la foguera
[illegible] punt [illegible] instant aquí en ma casa

(A Baaila ress[illegible])

Nó, no'm miris axis que jo a ma terra
[illegible] fidel fins a la mort!

BAALIA

Perdó[illegible],

Orar[illegible] mes lo meu cor se neguiteja
esperant lo moment, puix vaig jurarho
davant del cós d'Indibil, que haig de veurer
[illegible] abans de morir. Y, hont son mes forces!

BRONDA

Oh, no!

GRÉVOLA

Coratge!

GURDA

Jo us sostinch, que [illegible]
[illegible] poada

BAALIA, *perque s'acosta*

Mirga, Ornech, fugeu

duyent lo cos d'Indíbil, y perderem
a la fi'ls clams de lluyta, y ni una espurna
dintre la nit del gran incendi's veya
Y ns trobarem voltats de roques altes,
y ns semblaven gegants, y enremig sempre
ens obrírem camí duyent als braços
lo cos d'Indíbil. Al damunt, estrelles
parpellejant com si ploressin totes,
y als nostres peus lo Rubricatus veyam
revolcantse ab dolor. Eren més altes
a cada pas les roques, y en mig d'elles
passant nosaltres ab lo cos d'Indíbil

(Gerda arrenca a plorar un xich fort.)

GERDA

Si't sentíssan, Baalia!

(Mirant cap a la porta.)

GRÉVOLA, *carinyosa*

Càlla, Gerda

(Mirga també plora. Orneoh ha anat a veure si algú escoltava darrera la porta. Torna tranquil.)

BAALIA, *ab veu recullida*

Y en lo lloch més esquerp y endins les ombres
un clot obriren nostres mans maleyes,
y'l cos d'Indíbil hi hem baxat morintnos,
y l hem besat, y sobre sa carn freda
la terra hi ha caygut y nostres llàgrimes
Y al voltant, muts, aquells gegants de pedra
los uns per sobre ls altres s ho miraven

(Pausa.)

Oh, gegants de la Pàtria, heu sigut sempre,
com sempre més sereu voltant a Indíbil,
que forts com sou es forta nostra Terra!

ORNECH

Quan te sento, Baalia,'l cor quin b[illegible]
dintre del pit!

MIRGA, *intim*

A tots

BAALIA, *caminant lleugerament cap a la p[illegible]*

Esperèm

ORNECH

Sempre!

BAALIA, *tirant lo braç sobre la espatlla de Bròyda*

Anem a respirar vora les ones
[illegible]yres de llibertat

ORNECH

Que no us coneguen

GRÈVOLA

Es fosch

(La cubreix ab un mantell)

BROYDA, *apart*

Si arribes Ròmul!

BAALIA

Si venia

Mondoni avuy mateix

GRÈVOLA

Dóm la mà, Gerda

(Sai ten totes quatre Gerda quedava resseguera)

ESCENA IX

[illegible]

ORNECH

Veyent a aquesta don[illegible]
no minva gens

MIRGA

Y apar qu es mes pr[illegible]
l hora de salvació que'l cor ansia

(Truquen.)

ORNECH

H[illegible] trucat Vés a obrir,

(Hi va.)

y ajustat dèxa

MIRGA

[illegible] entrar

(Fuh a Jòria y s queda a la porta.)

JÒRIA

Salve

ORNECH, *sense mirarsel*

Que es que vols?

JÒRIA, *avançant resolt*

Soch Jòria

[illegible]?

ORNECH, *ab alegria*

Ah, el Jòria!

(Va a abraçarlo Jòria l aparta.)

[illegible] *resolt*

Vull veure
[illegible] d'Indíbil

ORNECH

Primer vinguen
[illegible] nostra gent

JORIA *resolt*

De primer, elles
[illegible]

ORNECH

Si hi són, són ab Baalia

JORIA

Y 'n Baalia també, que per les serres
trescant de dia y nit vora Mandoni,
escapant d'enemichs o al séu darrera
assolintlos soblat, enlloch les trobo

MIRGA

Son a vora la mar, com cada vespre
les quatre hi van

JORIA, *ab imperi*

No hi corres?

MIRGA *sortint*

Dessegunda

ORNECH

Més parlem de Mandoni

JORIA, *asserenise*

Donam bure
(Ornech li porta vi

[illegible] tant qu'he caminat per ans de l'hora
[illegible] parlar ab Broyda, y té, m vèureta!

Quina d[illegible] [illegible]!

(Beu.)

Dev[illegible]
y [illegible] a nostre fet

ORNECH

Y quan la guer[illegible]
als romans, de debò?

JÒRIA

Donchs bé ans de dia
aquí serà Mandoni ab la gent seva.

ORNECH

Oh, com! Que estas dihent?

JÒRIA

Ab axò, avisa
als que aquí són. Què fas?

(Perque no s mou.)

ORNECH

Com cada vespre
molts d ells vindran aquí.

JÒRIA *imperatiu*

Quan?

ORNECH

Ara

JÒRIA

Guardes
les armes tu?

(Ornech no respon.)

M ho ha dit Mandoni. T penses
que puch jo ser traydor? Malvat!

ORNECH

Sent l hora,

les armes sortiràn Mes jo la llengua,
si no fos la gran nit, l'arrencaria

JORIA, *posantse dret provocatiu*

A mi?

ESCENA V

JORIA, ORNECH y poble De primer entra un treballador y desseguida dos més

HOME PRIMER

Fins ara no hem plegat, són pedres
mólt fortes d'escapsar

HOME SEGON

No se d'hont surten

ORNECH

De les patrials entranyes

(Arriben dos homes més)

HOME TERCER, *que arriba*

Són revesses
com nosaltres ho som

JORIA

Abans de gayre
ho sabrem si es que'l pit es fort com pedra

HOME QUART, *qu'era lluny y ha sortit d'entremig dels altres Han entrat altres homes*

Què's dubta aquí?

(S'ha encarat ab Jòria)

ORNECH

Companys ve de Mandori

HOME ... *I* ...

I has vist?

JORIA, *a Ornech*

No ve més gent? Vs que depres... lo temps s'escola

ORNECH

Tu Gerich y Carnia y tos altres los tres y com sagetes ... que vinga aquí cercant les ombres

(Surten rapits cada home ...)

JORIA *als que surten*

Ab l'arma aquell que 'n tinga

(Al ventarbols que van a escena s'escudeca ... tant entre ells sense fer gran remor ...)

Y sense fresses.

ORNECH

Y 'ntra aprop ... fins dintre baumes

JORIA, *passejantse*

No s'tracten com a feres ... signem feres

(Impacient marxant fora la porta ... la que ... furios.)

HOME TERCER, *a altre home*

Que ve'l moment company?

(A altre home ...)

Que ja s'acosta

Mandoni ... Aquesta nit!

HOME CUARTO ... *a Ornech*

Vols dir que es certa

la nova?

ORNECH

Oh, sí!

ORIA *impacient*

Com triga la gent nostra

Serà que s'ha cumplit vora l'alegra

tropa de Roma?

(A Ornech.)

ORNECH

May! Companys presentan

el coratge ben perdut

HOME QUART

Som los de sempre

fins a la mort

(Entren alguns homes y després se van entrant d'altres.)

ORIA

Per fi!

ORNECH, *mirant al carrer Ah goig*

D'altres que arriben!

ORIA, *quan tothom es dins y ha tancat Ornech*

Que m'escolti tothom Mandoni espera

que jo l vagi a trobar, y que li conti

si tothom es a punt per a la festa

contra Tarraco Porta gent y força,

que triomfarà aquí dins, y, si han de perdre

la vida donaràn per nostra Patria

Mes per guanyar, nostres germans esperen

que hi serèu tots

HOME PRIMER

Si tots!

(Remor favorable.)

HOME SEGON

Donèunos armes!

HOME TERC[illegible]

Nosaltres ja n tenim

(Tota aquesta escena ab molta [illegible] desa)

HOME QUART

Jo, nó

(Altres tambe [illegible])

ORNECH

Ja 's ne ten

armes per tots

(Remor de veus, que tan aviat s'encen com [illegible] paga)

JÒRIA *cridant per imposarse*

Ohisme. Refiada
la gent de Roma està que no se sente
ni l respirar fins que li caurèm a sobre
contra l palau del cònsul, perque febles
ses portes y parets seràn als nostres
Atacarem dormint l'estol de guerra
que ofegarèm en sanch

(Remor de la gent)

HOME QUART

Mes cal que s diga
si entrara molta gent Y per hont entren
nostres germans

JORIA

Per sobre les muralles
que vosaltres bastiu, que prou som destres
en fer ab nostres còssos torres altes
de vuyt pisos y nou, y la que s'aferren
al cim del mur escamariats lo passen,
y atrocegantse en mig de les tenebres

a riben als portals y ardits los obren
que embriaga cada nit, la gent no vetlla

HOME QUART

Mes tot vol temps y sort

HOME SEGON, *replantlo ab altres*

La nit es fosca,

JÒRIA, *furiós*

Aquell que dubti no es de nostra terra

ORNECH *al home quart que dubtava abroquantlo*

Tots som fidels Jorich pènsa en ton pare

JÒRIA

Mandoni ho vol

ORNECH

No s pot tornar enrera

JÒRIA

Avuy o may! Si no ajudèu vosaltres
y vostres fills, y 'ls vells, y ab tots les fembres
més hauría valgut que quan Indibil
va finar, tants com som a la fogaera
nos haguessim llençat

(Discussio entre la gent)

ORNECH

Nó, may! Veujarnos

[illegible] la Patria salvar

HOME TERCER

Oh, sí!

HOME SEGON

Ab fermesa

[illegible]ols a combatre!

[illegible]

HOM[illegible]

Lois!

HOME SEGON

Ara!

HOME TERCER

Si, ara!

[illegible] altres veus també [illegible]

HOME QUART

Mes no [illegible] tantsols que porta l [illegible]

JORDA

Dubtes tu de Mandoni?

HOME QUART

Dubtaria

de la mare primer! Mes aus, que oberte-
siguen les portes, y ls de fora a dintre

(Han lancat ja la porta.)

ESCENA VI

[illegible] y MANDONI, que ha entrat per la po[illegible] ORNECH y [illegible] dintre quan l home [illegible] corahonar

MANDONI

[illegible] rmans meus!

ORNECH *abraçantlo*

Oh Mandoni!

MANDONI, *mentres l abraça*

Raça meva—

Quant vos estimo!

HOME PRIMER

Estem salvats

MANDONI

No encara

(al home quart)

[illegible]

HOME QUART

Jo hi crech

(Li va a besar la mà.)

MANDONI *(no consentinho)*

Nó, als braços sempre!
[illegible] portals Un nen que mavi
[illegible] de tot de la terra, la primera
porta ha obert y jo he entrat Mentres que hi hagi
infants que han alletat en les mamelles
de dones de la raça que es la nostra
sobre de tot, malgrat segles y segles
cayent, y alçantnos més amunt encara
poble serem, y 'ls peus en nostra terra

ORNECH

Salve, Mandoni!

HOME QUART

Y visca 'l nostre pare!

(La gent del poble l'aclama.)

MANDONI

[illegible] recordèuvos d'Indíbil

ORNECH

Gloria!

HOME SEGON

Sempre

HOME TERCER

Visca l'Indibil!

HOME QUART

Eternament!

MANDONI

Y ara
armeuvos tots

ORNECH

Oh, sí!

MANDONI

Com llamps! Depressa!

(En mig del entusiasme s'ha de sentir a fora gatzara y fortes rialles.)

HOME PRIMER Y ALTRES

Armes! Armes!

MANDONI, *perque les porti*

Ornech...

ORNECH

Per tot se'n troben

(Al acte d'anarles a buscar s'atura escoltant.)

Esperèuvos

HOME TERCER

Que hi ha?

MANDONI

Ni un mot. Se senten
gents que passen

(Ornech d'un salt corre a la porta a escoltar.)

ORNECH

S'aturen

ESCENA VII

Los anteriors, PONCI y dos llegionaris

LLEGIONARI PRIMER, *sense picar*

Obre!

LLEGIONARI SEGON

Dormen

LLEGIONARI PRIMER

Nó, que jo he sentit veus

LLEGIONARI SEGON, *cridant*

Ornech!

PONCI, *ab veu de vi, des de fòra*

Vull beure

Volem vi

ORNECH, *senyalant lo soterrani*

Tots a dintre

(Als que hi hà a la escena.)

MANDONI

Quina rabia

LLEGIONARI PRIMER

Ja t sentim!

LLEGIONARI SEGON

Obrens!

MANDONI, *assegentse*

Donchs jo aquí. Dexeunle

(Ho hi dit a uns pochs que s queden vora d ell

[illegible] y [illegible] [illegible] tambien entre ba[illegible] s'enterran [illegible] guardant a Man[illegible] [illegible] ultim se [illegible] acostantse a una alt[illegible] [illegible]. A la malcaiguda de Mandoni lo ho fería ab lo gerro que li ha portat Ornech. Ornech va a obrir y ab tota pressa posa vi a la taula dels alergetes

LLEGIONARI PRIMER, *als altres qu encara són fora*

Y deyen qu era sol!

(Riu Ponci des de fora enrogallat y estupit.)

ORNECH

Si no entreu, tancu

(Entra Ponci seguit del altre llegionari. Ponci entra corrent y brandant anaul a topar ab Mandoni, que li dona una empenta, fentlo caure llarch a terra. En Ponci s'ha posat dret sense moures del lloch. Mandoni ni sols s'ha mogut per rebatjarlo. Ponci s'ha tornat a asseure.)

LLEGIONARI PRIMER

Donnus vi, Ornech

(S'han assegut, l'un sobre la taula, l'altre en un tamboret.)

PONCI

Que sóch petit a terra!

1 LLEGIONARI SEGON

Qu[illegible] sia bo

LLEGIONARI PRIMER

D hont ve?

ORNECH

De Palfuriona

E[illegible] millor que tinch

LLEGIONARI PRIMER (*tocantlo ab lo peu*)
No t'alces?

(A Ponci.)

LLEGIONARI SEGON
Désal

PONCI
Del [illegible] pretor [illegible] passa
[illegible] Merces [illegible] Les termes
lo Foro l Colisséu Ara la cova
del bon Ornech Ornech que [illegible] bene

(Incorporantse.)

ORNECH
Aquí y prenhi

(Senyalanthi la taula.)

PONCI
Tu!

(A Mandoni perque l hi dugui.)

JÒRIA
Borratxo!

MANDONI
Jòria

ni un mot

LLEGIONARI PRIMER (*ab imperi*)
Qu es un romà qui ho vol Serveixel!

(Los dos llegionaris estan mig borratxos Lo llegionari segon ha agafat lo gerro de Ponci qu es sobre la taula d'ells y l ha posat davant de Mandoni.)

MANDONI
Jo a un romà? Té

(Tiranlio per terra y trencanllo. Los dos llegionaris ruen fort Ponci ronca.)

LLEGIONARI PRIMER

Bon vi Ornech! Te brases
També l cap ha escalfat del dergeta

(I o llegionari segon ab lo peu desperta a Ponci)

PONCI, *alçant lo cap per mirar a Mandoni*

Un dergeta, oy tal, al a la batalla
haguessim mort fins ala vençuts, ja nèta
la terra d'escorsons no s troberia
qu'l vi llencés Ah,'l lladre de la trepa
de malfactors!

ORNECH, *a Mandoni, que s va a alçar irat*

Oh, càlla!

MANDONI, *a Ornech*

Mes còm ferào?

(Pegant un cop de puny a la taula)

ORNECH, *a Mandoni*

Que n hi hà més defòra y s'i conexen,
tot estarà perdut

JÒRIA

Tanquèulos dintre

y 'l morir!

ORNECH

No pot ser

(En aquest instant Ponci riu fort, senyalant Mandoni als altres)

MANDONI, *sens poguerse contenir*

Ah, vil, qu'empestes
to n tots los l eus! Esclaus nosaltres vostres?
Primer tots morts Los meus companys vejèula
com es sa gent!

LLEGIONARI PRIMER

Que t'alcis

PONCI

No! Dormímnos

MANDONI

Fóra d aquí, y a Roma perque us llença tots i ayre y tot!

(Creuen que Mandoni també està borratxo)

LLEGIONARI SEGON

Anemsen

UN ILERGETA

Ala, a fóra!

ORNELH, *als séus*

Calleu Se'n van

LLEGIONARI PRIMER

Tots som borratxos

PONCI, *cridant*

Beure!

MANDONI

Anéu y arrossegueuvos, fils de Roma, entre'ls fems dels cavalls

(Se n enduen a Ponci. L'un lo porta abraçat mig cayentlt L'altre l vol agafar pels peus mentres en Ponci li tira cocès)

PONCI

No hi begui!

(Se'n van barallantse)

IORIA

Guerra a mort!

Cúrt ara!

(Se sent als llegionaris [illegible] cantant.)

MANDONI, *com si s ofegues.*

No puch més, que m sento
com a dintre del pit la sanch m ofega

(Orneeh ha anat cap a la porta, y tan aviat mira a fora com a dintre.)

ORNECH

Ja són lluny

MANDONI

Donchs nosaltres a la tasca
Que ja surti tothom

ORNECH

Sí

MANDONI

Y desentèrra
llances y escudes Com lo llamp!

ESCENA VIII

Los anteriors, BAALIA, BROYDA, GREVOLA, GERDA, MIRGA y Ilergetes

BAALIA, *des de fora*

Tu, Mirga,
pàssa davant

MANDONI, *anant a obrir*

Baalia!

(Havent obert.)

Esposa [illegible]

BAALIA

Mandoni!

([illegible])

BROYDA Y SES CERV[illegible]

On Mandoni?

MANDONI *besantles al front*

Ve[illegible]
antes filles d'Indíbil! Baalia [illegible]
vens al instant de separarnos, que ara
se juga nostra sòrt potser per sempre!

(Van sortint gent armada del soterrani [illegible] pilota al fons.)

BAALIA

Oh! meu espòs!

MANDONI

Mira'ls germans de Patria!
Per tot arreu hi hà dins la ciutat qu'esperen
vinguts de lluny, callats, en aug la fo[illegible]
puix son un mar que al fons du la tempesta
y repòs al damunt fins que jo ho d[illegible]
Jo tornaré a cercarte a la primera
claror del jorn

BAALIA

Triomfant vindràs

MANDONI

Es l'hora
Anemhi tots!

BAALIA

Coratge! a la batalla
y la sanch corri avall!

POBLE

Oh sí!

POBLE

Ab Mandoni!

POBLE

[illegible] morir!

MANDONI, *molt sere, abraçantla*

Baalia!

BAALIA, *tambe molt serena*

Espòs!

MANDONI, *perque surtin*

Tots! Ferma

[illegible] en lo puny!

(Van sortint.)

Triquèu a les barraques
de tots los nostres, y a seguir darrera!

BAALIA, *a Bròyda*

[illegible] estich

BROYDA *ab angoxa*

Baalia!

(Abraçantla.)

BAALIA

Jo deuria
[illegible] al seu costat!

JÒRIA

Jo anire sempre
al costat d'ell

BAALIA

Sí, Jòria

JÒRIA, *a Bròyda*

Y un cop fini
la lluyta... jo tornaré

BRÒYDA

Nó, dèixam
per un maymés!

JÒRIA, *ab ira*

Y é tornaré per tota
la nostra vida, que ja ets meva, meva!

BRÒYDA

Baalia!

(Amagant lo cap en lo pit d'ella)

BAALIA

Lluyten, vés

JÒRIA, *anantsen depressa*

Ab ma gent ara

(Entre la gentada ha sortit tambe Ornech armat després de despedir se de Mirga)

ESCENA IX

BAALIA, BROYDA, GREVOLA, GERDA y MIRGA. Romans del paysanatge, un centurió y quatre soldats romans. Mirga ha tancat la porta

BAALIA

Que us ajudin los deus de nostra terra

BRÒYDA

Ben tancat Mirga

[illegible]

Q[illegible]ls romans si tornen,

[illegible]

MIRGA

Te[illegible]m darrera
taules y banchs

[illegible]

Tot si

(Broyda, Grèvola y Mirga arramben a la porta taules y banchs. Mentres tant Baalia resa.)

BAALIA, *sentint clarins molt lluny*

Clarins de Roma!

GRÈVOLA

Ay de la nostra gent!

(Gerda espantada, no dexa a Broyda de les faldilles.)

BROYDA

Ja lluyten

BAALIA

Gerda

[illegible] tu als deus

GERDA

Ay si!

BAALIA

Y vosaltres, Broyda

(Broyda y Grèvola juntes parlen al fons mirant espantades cap al defòra.)

GRÈVOLA

Germana del meu cor!

BRÒYDA

Germana Grèvola

a Joris l'has sentit?

GRÈVOLA

Sí

BRÒYDA

Y com no torna

Romel, lo meu amor?

GERDA, *ab veu baixa scayalant a terra*

Agenollèuse

(S'ha agenollat vora Baaha)

GRÈVOLA

Preguèm

BRÒYDA

No n sé

GRÈVOLA

Perque se salvi tota

la nostra gent

BRÒYDA

No puch pregar No, déxam

(Grèvola l'ha volguda fer agenollar Bròyda s desprèn d'ella)

Jo vull la mort de Jòris

(Mirant al cel)

Benehida

la llança que l degolli, la sageta
que se li enfonsi al pit, destral ò glavi
que'l cap li talli, y que rodoli en terra!

GRÈVOLA

Oh quin esglay!

BRÒNDA, *a mitja veu*

Romul! hont ets?

MIRGA, *escoltant vora la porta*

Arriben remors de crits llunyans

GERDA

Clarins!

(Se senten molt lluny.)

BAALIA *anant ràpidament cap a la porta*

Si semblen ventades de la nit. Venin vosaltres y escoltèm tots

(A Brònda y Grèvola.)

GERDA

Qu'hem de sentir?

GREVOLA *perque calli*

Nó, Gerda. Ara!

MIRGA

Ara!

(Per la remor que senten, que no cal que arribi al espectador.)

BAALIA

Qui sab si ja són dintre de la casa del Cònsul! Si ab sorpresa han pogut arribar hont es Tarraco, vençut lo Cònsul, la tindrem sencera a sota nostre peu, y abans que vinguen llegions de Roma un altre cop, la terra dels nostres pares tornarà a ser nostra de la vora del mar fins a les crestes

més altes de per tot, y les muralles
tornarèm a axecar arrèu més fermes

(De fòra se senten remors de veus, ben perceptibles per l espectador.)

MIRGA

Crits aprop!

BAALIA

D ells ò nostres?

GREVOLA

La gent corre

ROMANS

Alerta!

ALTRES ROMANS

A l'arma!

ALTRES ROMANS

Fills de Roma alerta

(Los crits se van allunyant y l trepig de corredisses també.)

GREVOLA

Ja van passant

CERDA

Què diuen?

BAALIA

No es gent nostra

(Trepig de gent que passa corrent sense parlar.)

La ciutat, quina rabia, esta desperta!
Què s ha fet nostra gent? Y còm no cauen
fochs del cel, y les ones no s encrespen
y l'arrosseguen mar endins a eix poble
de lladres y assessins! Aquesta terra

[illegible] y [illegible] fins [illegible] dia

(Una [illegible] de gent [illegible] que [illegible] [illegible] y després [illegible])

[illegible], *perquè no cridi*

[illegible]

BAALIA

[illegible]

ROMANS

[illegible]

ALTRES ROMANS

Despertèmvos, fills de Roma!

BAALIA, *cridant fort*

Ah malfactors y lladres, qu'en les feres
han engendrat los homes! La sanch vostra
s'entolli y pugi, y badallant en ella
vos hi ofeguéu boca terrosa!

ROMANS, *un sech llamp*

Morin

ALTRES ROMANS, *també llamp*

Que morin tots!

(Baalia al sentirho va cap a la porta)

MIRGA Y GRÈVOLA, *contenintla*

Baalia!

BAALIA, *relxassantles*

Nó, dexéume!

Jo 'ls vull sentir

ROMANS

Raça d'esclaus!

BAALIA, *cridant*

Nosaltres!

(Elles li priven de [illegible])

Amor! Amor!

FALTRA

Que no ho sentiu que's befen
le nostra gent?

ROMANS

A mort!

(Crits y rialles.)

FALTRA, *ab un crit fortíssim a la porta, esgarrapantla ab les ungles*

Assessins! Lladres!
Fills borts de mares vils! Mala raleya!

(Queda alenant sens forces, y l arrossegueu llum de la porta. Petita remor fòra com si l hagues sin sentida.)

MIRGA

Nos han sentit!

GRÉVOLA

Escolten

ROMÀ, *de part de fòra*

D'aquí dintre
han sortit veus

ALTRE ROMÀ

Hi viuen dergetes

ALTRE ROMÀ

Son mala gent

ALTRE ROMÀ

Com tots

ROMÀ, *picant fort*

Obriu!

GRÈVOLA

Baalia!

MIRGA

Pels deus!

ROMÀ

Entrem!

ALTRE ROMÀ

Tirèm la porta a terra

(Se senten cops forts contra la porta.)

MIRGA

No responguèu

ROMANS

Obriu!

MIRGA

No cau la porta!

ROMANS

Esbotzèm la barraca!

BAALIA, *agrupantse totes lluny de la porta*

Aquí, serenes,
y l que vulguin los déus.

GERDA, *a Bròyda*

Dexam que amagui
lo cap sobre ta falda

Los cops ara se senten per tot lo fons de la barraca. Se veu un braç, després un cap, y després altres braços picant a mig ayre de la barraca.)

GRÈVOLA

S'esgavella
la barraca al plegat!

MIREIA

Ay de nosaltres

BAALIA

Podèm morir y prou

(Tot aquest temps Brosda ha estat impassible)

GERDA *fent un xiscle*

Fugim!

MIREIA

Nó Gerda!

BROSDA

Aquí finar potser mes nos valdría

(Ab estrepit cauen diferents troços de la barraca, dexant descubert tot lo fons fins als bastidors de cada banda Per axò no s veurà res del exterior, perque es nit encara Los romans s han enfilat pel fustam, y uns saltant de dalt, y altres a peu pla entren, quedantse al fons tots junts Les dònes estan arraulides a un costat de primer terme cubrint lo cos de Baalia, que s troba entremig d elles)

ROMANS, *mentres van cayent fustes*

Ve a terra!

ALTRES ROMANS

Cayga la barraca

ALTRES ROMANS

A terra!

ALTRES ROMANS

Adintre tots! Adintre!

(Casi queden callats)

UN ROMÀ

La pols priva
de veure res

ROMANS

Que morin!

(Gerda plora cridant.)

UN ROMÀ

Allí s veuen
nués dones!

ROMANS, *rihent fort*

Als daus!

BAALIA, *a les altres*

Jo tinch un arma

MIRCA

Calla

(Los romans disputen rihent.)

BRÒYDA

Oh, Ròmul!

UN ROMÀ, *avançant.*

Digueu: Sòu llergetes?

BAALIA, *crida*

Sí!

(Cridant fort. Després avança ab una mà al pit ahont amaga l'arma. Los romans fan de cop un petit moviment enrera. Les dones avancen també un xich per contenir a Baalia, però no arriban hont es ella.)

ROMANS

Mòrin!

BAALIA

Qui es aquell que gosa
a venir contra mi?

(Los romans riuen estupits i arbraiscn)

Me plau la vella

BAALIA

Grapat de vils! Covarts! Contra de dones
lo's veu que ho sóu!

ROMANS

Prenèmles!

(Van a tirarshi a sobre sempre ab grans riallades)

BAALIA, *a les altres dones, que la volen fer recular, barallantshi*

Fèuse enrera!

(Los romans cast toquen a Baalia Alguns porten armes Les dones xisclen tot arrocegant a Baalia)

ROMANS

Ambèm, ja!

(Se sent un clari a la porta tocant fort, y entra rapidament un centurió ab quatre soldats romans La gent qu'es a la escena es de paysans de Roma)

UN ROMÀ

Un clari!

(Tots s'aturen sens ferir a Baalo)

CENTURIÓ, *ab energia*

Oh, fills de Roma!

ROMANS

Un centurió

(Los uns ho diuen als [illegible])

CENTURIÓ

Tothom a la defensa
I[illegible] a[illegible]ntat! Contra unes dònes,
quan perilla Tarraco? Anèm. Si un resta
aquí, jo 'l mataré

(Surten precipitats remorejant lleugerament. Se senten clarins a fòra.)

Clarins! Dexóndis
la ciutat tota!

(Los que surten van cridant des de fòra.)

Enlayre, Roma! Guerra!

(Des de fòra al acte de sortir. Los altres contesten y tota la gent se va allunyant. Queden sols les tres dones altre cop.)

GREVOLA

Estèm salvades!

BROYDA

Hau fugit!

MIRGA

Si tornen!

GRÉVOLA

Hont anirèm, Baalia?

BAALIA

Aquí, que vetllen
per nosaltres los déus, y potser ara
es ja nostra Tarraco. Drèt als temples
ab quin goig hi aniré! Davant de Júpiter
axecaré 'l puny clos, y en l'ayre, fréstega,
un rialladas sentirà, y al monstre
lo faré trontollar, y anirà a terra
trencat de braços, escupit, y assobre

na planta dels seus ulls, que son tenebres
(Baaba queda abatuda com si hagués perdut lo coneixement)

GRÈVOLA

¡Calmèmnos totes ara

BRÒYDA

De Mandoni

l orde esperèm

ESCENA X

BAALIA BROYDA GREVOLA GERDA MIRGA y ORNECH que entra

MIRGA

Ornech!

(Aquest la porta per la mà al ang de la escena)

BRÒYDA

Que hi ha?

ORNECH

Per terra

m han cregut mort

MIRGA

Estàs ferit?

ORNECH, *sense ferhi cas*

Mandoni

encara lluyta

BAALIA

Encara? Còm ta llengua

s atura, Ornech?

(Ornech respira ab fadiga perque ha vingut correns.)

MIRGA

Estàs ferit?

BAALIA, *apartant a Mirga*

Que parlis!
Triomfa Mandoni? Triomfa?

ORNECH

Nó! 'L rodegen
los nostres enemichs.

BAALIA

Mes mou sa espasa
com si engegués los llamps?... Y ells van enrera
vius y morts barrejats?... Pàrla! Que parlis!
Y arriba fins al Cònsul, y li arrenca
les entranyes y 'l cor?

ORNECH

Ah, nó, Baalia,
que guanyen los romans!

BAALIA, *fent un crit*

Càlla!

ORNECH

Revessa
se us ha tornat la sòrt.

BAALIA

Càlla! O que t moris!
Si 'ls ayres te sentissin, la tempesta
bramularia entorn.

(Cau arrupintse tapantse les orelles, plorant.)

Lo cor diria
que m fuig volant cap a Mandoni. Hont era

lo meu Mandoni, ahont?

ORNECH

Fins a la casa
del Cònsul ha arribat. Onada ardenta
de nostra gent hi es dins, y ja combaten
grades amunt Mes ay, que al seu darrera
les portes s'han tancat, y la gent nostra
hi cau a restellades!

BAALIA

Còm nos dexen
los nostres déus!

ORNECH

Fugiu abans que siga
massa tart, y us agafin y us coneguen,
que Tarraco ja es d'ells una altra volta

BAALIA

Jo espero al meu espòs

BRÒYDA, *intim*

L'ànima espera
encara a Ròmul

ORNECH, *despedintse*

Mirga!

MIRGA

No te'n vagis

ORNECH

Oh, si

MIRGA

Si estàs ferit!

ORNECH, *arronsantse d'espatlles*

Que hi fa! No m dexa

ma voluntat si ell mor, que tambe m mata

(Se n va rapidament.)

MIRGA, *corrent fins a la entrada.*

Ornech! Ornech!

ESCENA XI

Les mateixes dònes y IORIA quan s'ind ja

GERDA, *a Gievola*

Fugim!

GIEVOLA, *a Broyda, volent fugir*

Broyda!

BROYDA, *assepentse*

Com pedi jo aquí

GERDA

Baalia!

(Perque fugin.)

BAALIA, *energica*

Nó!

GERDA

Tinch por!

BAALIA

Abràçam

GERDA, *a Baalia*

Per que tanques los ulls?

BAALIA

Ay! Perque'm sembla
que [illegible]

GERDA, *plorant*

No ho vull, Baalia!
Los déus son lluny, qui sab, que no les senten
nostres veus. Cridem fort? Què vols que diga?

BAALIA

Oh déus de nostra llar

GERDA

Donchs ells que 'n tenen
d'altres?

BAALIA

Oh déus de nostra

GERDA

Als déus de Roma
los altres pregarán. Y si preguessem
a tots, als d'ells y als de nosaltres. Mira

BAALIA, *cridant ofesa*

Oh déus de nostra llar!

(Fentla agenollar per força. Se sent una forta rialla y s veu a Joria al mig de la entrada.)

JÒRIA

Si ja no s prega
a nostres déus, que s honran mort, com tota
la nostra raça! Morta o que agonisa

BAALIA

Mentida

(Joria riu fort.)

BRÒYDA

Amágam Grevola

BAALIA

Mentida!

JÒRIA

Què esperaven de ell?

BAALIA

En ell!

JÒRIA

Si en terra
jo l'he vist caure, y al damunt, ferintlo
tot Roma hi ha passat

BAALIA

Y viu?

JÒRIA

Y l treyen
d'entre'ls morts los romans, y ls ulls obría
y la boca al plegat d hont la brumera
de roja sanch brollava, y ell les ungles
clavantse al pit ab bramular feréstech
y l blanch dels ulls al cel !

BAALIA

Y viu?

JÒRIA, *anant seguint*

Y ls braços
li han fermat ab grillons y l empenyeren

BAALIA

Si Y digues més

JÒRIA

Que ara proclamen l orde
de fer justicia

BAALIA, *serena*

Còm?

JÒRIA

Que caygu en terra
lo sèu cap

(Horror de les germanes y de Mirga. Baalia apar serena.)

BAALIA

Quan?

JÒRIA

Abans que les ferides
ab ell terminin. Fentse jorn

BAALIA, *reposada, semblant serena*

Per sempre
tot ha acabat

JÒRIA, *fréstech*

Tot ha acabat, que afina
lo mon avuy. Y puix guanyen les feres,
com a feres siguèm. Ja no hi hà Patria,
ni llar pel fugitiu, que'ns la prengueren
Esborrèm los recorts dels millors dies,
ofeguèm tot penar, gosèm sencera
la vida als caus, com monstres revolcantnos
sense demà, avuy tot, ab la parella
que dia y nit volèm. Jo l he arrencada
l ànima de mon ser, y sols la bestia
en mi ha quedat, y per çò visch encara
Per Broyda visch

(Ab selvatgisme.)

BROYDA

Oh, nó!

JÒRIA

Per fer ab ella

lo jas del tigre, ab ella vora 'ls tigres,
y engendrant tigres, malehint per sempre
als sers humans y als déus y cap als astres
dressant les ungles

BRÒYDA, *a Grèvola*

No m dexeu!

GRÈVOLA, *corrent a Baaha, qu'està com desmayada*

Despèrtat!

BRÒYDA, *cridant y movent-la*

Baaha!

JÒRIA, *imperatiu*

Vina ab mi!

BRÒYDA

Viva nó! Morta!

GRÈVOLA, *a Baaha*

Desperta!

BAALIA, *a recances*

Què voléu?

JÒRIA, *agafant a Bròyda per endur-se-la*

Meva!

BRÒYDA

No!

JÒRIA, *endugent-se-la en braços*

Ets meva

BRÒYDA

Correu!

GRÈVOLA, *a Baaha*

Qu'ell se la emporta!

(Broyda està mitg desmayada.)

BAALIA, *corrent darrera d'ell*

Jorià! Lladre!

JORIA, *besantla*

Y mil!

BROYDA, *xisclant*

Oh! Pare!

(Riu Jorià emportantsela. Les dònes xisclen.)

JORIA

Ja no t val

BAALIA, *clavantli l punyal a la esquena*

La dexes!

JORIA

Ai

BAALIA

Y mores!

JORIA

Deus

(Cau ab Broyda a terra.)

BROYDA

Treyèumel que m'escanya

ab los braços!

(Les altres dònes parlant a mitja veu, aparten a Broyda. Baalia no les ajuda, dreta, impassible.)

BAALIA

Ja es mort!

REVOLA, *abraçantla*

Broyda!

BRÓYDA, *plora abraçant a Gerda*

Y tu Gerda

GERDA, *plorant*

No ploris més!

BRÓYDA, *plorant fort encara*

Baalia!

BAALIA

Ja no es hora
de gemechs ni de plorá! Veniu, anèmsen
per la ciutat en cerca de Mandoni!

BRÓYDA

Què podèm fer?

BAALIA

Salvarlo!

GRÉVOLA

Còm?

BAALIA

Que ns veja,
y morirem ab ell

(Remor de veus que aturen de cop son parlar)

MIRGA

Ve gent! S'aturen

(Sense que se l vege, un home, al flany, fa una crida Res de clai (anunciador Mirga ls fa una senyal perque escoltin)

ROMÀ

Tarraco escolta la justicia excelsa
que Roma'ns ha donat vol que, per càstich,
de Mandoni l traydor caygue la testa

(Baalia queda insensible com si no hagués sentit rès)

GRÈVOLA *a Baalia*

No ho escoltis, apàrtat

(Una colla de gent atravessa pel fons la escena en silenci acompanyant al que fa la crida, com si la anes a fer a un altre lloch)

BRÒYDA

Quina angoxa!

BAALIA

Es que jo ho he sentit? O es que la pena ha entenebrat mon seny?

(De cop)

Vaig a seguirlos!

(Corre cap al fons Les altres dones la segueixen més pausades Quan arriba allà hont hi havia la porta, Romul la reb en sos braços)

ESCENA XII

Los mateixes dònes, RÒMUL y un centurió y romans quan s indiqui y MANDONI

RÒMUL

Baalia!

BAALIA

No m'aturis!

BRÒYDA

Ròmul!

RÒMUL, *a Bròyda*

Dèixam

que jo t abraci

BRÒYDA

Romul!

(Entretant les altres han aturat un moment a Baalia.)

RÒMUL

Baalia! Porto
de Roma l seu perdó

BAALIA

Es que era l condempnen
a mort?

ROMUL

Jo l salvaré

BAALIA

Oh deus!

RÒMUL, *tot mólt rapit*

Arriba
la nau en aquest punt Quines tempestes
sobre del mar! Mes les de terra encara
trobó que són pitjors, que la sanch rega
carrers y places

BRÒYDA

Quin esglay

BAALIA

Vés, córre!

(Veyent que Romul va a sortir, Broyda s li abraça)

RÒMUL, *rapit*

Duch lo perdó per ell Ja sens temensa
mirèu l'esdevenir Al Consol ara,
y ja estara salvat! Y per a sempre
a vora teu!

(A Bròyda)

BRÒYDA

Oh sí!

RÒMUL, *a Baalia*

Y a tu coratge!

(Va a sortir ràpit Ròmul y sent remors forts a fora que l fan aturar.)

ROMANS

A mort!

(Foch llarch d un clari.)

BRÒYDA

Mandoni!

ROMANS, *molt aprop*

A mort!

GRÈVOLA

Es tart, que venen

BRÒYDA

Lo porten a morir!

BAALIA, *anant cap a la porta*

Ah nó, nó!

RÒMUL, *posantse davant de Baalia cridant*

Guardies

de Roma ni un pas més!

(Ja s veu al fons un centurió y soldats romans. Davant d aquestos ha passat ja una munió de poble romà, figurant que entre la munió de gent hi han passat los homes que duen la destral y l piló y que no cal que s vegen.)

CENTURIÓ

Qui ets tu?

RÒMUL

Duch lletres

El S[illegible] Romul que a Cartago [illegible] de llorers

CENTURIÓ

Cert

RÒMUL

Me conexes?

CENTURIÓ

Gloria a tu eternament!

(Lo centurió ha fet uns passos endavant.)

RÒMUL

Fés que aquí vinga

Mandoni sol

(Lo Centurió no's mou.)

Y tu

(Lo centurió va a cercar a Mandoni. Lo poble s'esvalota.

ROMANS

A la mort!

CENTURIÓ

Enrera!

(Lo poble s fa enrera protestant. Ve Mandoni es tremament abatut, lo rapatge penjant. Lo poble s'altura esperant.)

Que vinga'l reu de mort

(Fins aquest moment no s haurá vist a Mandoni. Los soldats queden a la porta.)

RÒMUL, *enèrgich a Baaltia*

Ni una paraula

que'l salvarém

MANDONI

Per què plorèu? Mirèume!

[illegible]

(Lo poble, que han fet retrocedir los soldats ha desaparegut per una y altra banda del exterior de la escena. Entre l poble hi hà dònes romanes. Baalia y les altres dònes de la escena a un costat. Mandoni al mig sol. Romul y l centurió a l altre costat.)

BAALIA *(de lluny a Mandoni, ab veu concentrada)*

Què s feu de la gent nostra?

MANDONI

Es morta o m ha dexat.

(Baalia va a enrahonar. Ròmul se li posa a devant y enrahona ell.)

ROMUL *(al centurió)*

Aquesta lletra.

(Donauli.)

Veyèula de qui es. Y l que diu ara.

(Lo centurió la mira ràpidament y n llegeix una part en veu alta.)

CENTURIÓ

al cavaller Mandoni

(Llegeix baix y després alt.)

vull per sempre

que visca en llibertat després que vinga a Roma y presti acatament, y seva fou la nostra Patria, empenedintse de la sanch dels romans per llergetes vessada en cent combats.

MANDONI

Oh prou!

CENTURIO *segueix llegint*

Y al carro

dels vencedors lligat de mans

MANDONI

Matèume

No una paraula mes

ROMUL

Mandoni, 't salves!

MANDONI

A aquest preu me fa horror la vida meva

BAALIA

Si visquessis anys, l'escupiria

ROMUL

Escolta

MANDONI

Nó emportèume y que ma testa
caygui botent, que al caure encara ls llavis
maleheixin a Roma, que la terra
dels nostres avis nos lin pras traydora

ROMUL

Oh Mandoni, què fas?

BAALIA, *contenint a Romul*

Que'l dexa! Déxal!

MANDONI

Adeu!

BAALIA

Adeu, Mandoni! Jo t'estimo

(Besantlo.)

Que l peto aquest es lo petó del vespre
del nostre casament que ara l acabo

(Lo centurió l'arrenca dels braços de Mandoni.)

ROMUL, *ab desesperació*

No 'l puch salvar!

CENTURIO, *ab serenitat*

Seguèix.

(Als soldats y al poble.)

Fèu pas!

MANDONI, *caminant casi insensiblement per man-carli forces*

Oh, Terra
dels passats, y d'aquells que un altra dia
lliures seran, qu'en heretatge's queda
la meva ànima ab tu. Vindrà una albada
que 'l sol que surt te veurà gran, eterna,
venjada d'homeyers, y guardadora
de llibertat, d'honor, d'independencia!

(Los darrers versos los ha dit Mandoni fora de la vista del espectador. La gentada d'homes y dones romans encara's veu que va passant silenciosa. Les dònes de la escena figura que veuen lo lloch del sacrifici, que semblarà ser mólt aprop. Romul està a certa distancia d'elles, tapantse 'ls ulls ab la mà.)

GREVOLA

Oh quin esglay!

BAALIA, *cridant*

Tirans!

GREVOLA

Ja l'agenollen!

BAALIA

Jo vull morir ab ell! Ja vinch. Esperam!

(Salta Baalia per unes grades a mig fer, qu'es

per hont han passat Mandoni y el seu exèrcit ment.)

GRÈVOLA, *ab horror*

Oh, enlayre la destral!

BRÒYDA

Son cap rodola!

BAALIA

Ja vinch ab tu!

(Cau morta al mig de les grades.)

CENTURIÓ

Romans, nostra es la terra!

GRÈVOLA

Hi ... ort Baalia!

ROMANS, *baxant correnls*

Visca Roma!

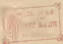
BRÒYDA, *abraçantse a Ròmul*

Sálvans!

RÒMUL

Ah, Bròyda, quin horror! Anem! Seguèixme!

(Surten pel fons cap a un costat Bròyda y Ròmul, de la ma, seguits de les altres dones. S'ha anat fent clar, veyentse'ls monuments de Tarraco, y al mig, entre les columnes, lo sol que comença a sortir. S'ha de fer de manera que les grades semblin de pedra, fins al punt de que al devallar corrent la gentada no privi lo trepig de sentir lo final del diàlech.)

TELÓ

Obras d'Angel Guimerà

	Pessetes
GALA PLACIDIA tragedia en tres actes.	2
JUDITH DE WELP » » »	2
LO FILL DEL REY » » »	2
MAR Y CEL » »	2
REY Y MONJO » » »	2
LA BOJA » » »	2
L'ANIMA MORTA » » »	2
EN POLVORA drama en tres actes.	2
JESUS DE NAZARETH tragedia en cinch actes	2
MARIA ROSA drama en tres actes.	2
LAS MONJAS DE S. AYMAN drama en quatre actes	2
LA FESTA DEL BLAT » tres »	2
TERRA BAIXA » » »	2
MOSSEN JANOT » » »	2
LA FARSA comedia en tres actes	2
LA FILLA DEL MAR drama en tres actes	2
ARRAN DE TERRA » » »	2
LA PECADORA » » »	2
AYGUA QUE CORRE » »	2
LO CAMÍ DEL SOL tragedia en tres actes.	2
ANDRONICA » » »	2
SOL SOLET drama en tres actes	2
LA MIRALTA » » » »	2
L'ELOY » » » »	2
LA SANTA ESPINA, rondalla en tres actes y sis quadros.	2
L'ARANYA, drama en tres actes	2
SAYNET TRIST en tres actes	2
LA REYNA JOVE, drama romàntich en quatre actes.	2
JESUS QUE TORNA drama en tres actes	2
INDIBIL Y MANDONI tragedia en tres actes	2
LA REYNA VELLA, en tres quadros	1
TITAYNA drama musical en dos quadros	1
LA SALA D'ESPERA, comedia en un acte	1
LA BALDIRONA » » »	1
MESTRE OLAGUER monòlech	0'50
MORT D'EN JAUME D'URGELL, monòlech	0'50
EN PEP BOTELLA, monòlech	0'50
POESIES edició econòmica	4
POESIES » de gran luxo	20
CANTS A LA PATRIA, discursos	5

Punts de venda En les principals llibreries